HELSINGIN YLIOPISTON KOTIMAISTEN KIELTEN LAITOS

[Jakobs, F.]

BIBLIOTHECA

ALLVIN OCH THEODOR.

Läsebok för Barn.

av

Friedr. Jacobs

Från Tyskan öfversatt

af

JOH. HENR. AVELLAN.

STOCKHOLM,
Tryckt hos HENRIK A. NORDSTRÖM, 1804.

Imprimatur.

P. MALMSTRÖM.

FÖRETAL.

Det är ett glädande hopp, den upplyste menniskovännen hyser: att hans slägte i en framtid skall nå en högre förädling, än den, hvaröfver hans hjerta än kan fägna sig. Han väntar denna förädling, icke af någon större klokhet eller förökad finhet i lefnadssättet, men väl af en renare och mera allmänt rådande sedlighet. Hans hopp lifvas och understödes, då han fördomsfritt och utan ensidighet öfverväger dess grunder. Långt ifrån att han, af de många, kanske otaliga, mindre lyckade försök, som, under loppet af sextio långa Sekler, blifvit gjorda till fullkomnande af menniskoslägtets sedliga odling, skulle sluta till orimligheten att bättre lyckas häruti, finner han ingen ting naturligare för ett inskränkt och ändligt förstånd, som menniskans, än just denna irringarnas väg, till vinnande af en verkelig framgång i detta ädla bemödande.

Af en sedolära — hvars sanning i våra dar blifvit både bevist och af många insedd — som hänvisar menniskan till uppfyllande af sin pligt, icke för den vinnings skull, hon derigenom kan skörda, eller för några särskilta ändamål hon der-

ige-

igenom kunde uppnå, utan blott i följd af den förbindelse hon såsom förnuftig känner sig ålagd — af denna sedoläras inflytande, väntar den klarsyntare menniskovännen de mest välgörande följder för jordens förnuftiga inbyggare. Det kommer nu, sen denna sedoläras grunder en gång äro stadgade och utredde, blott an uppå, att lätta och utvidga dess menniskoförädlande verkningskraft.

Men åstadkomma detta, dertill fordras, kan hända, flere dödligas hela förenade omtanke, flere gällande efterdömens sammanlagda och öfvervägande styrka, än man inom en kortare tidrymd ännu törs lofva sig.

Ibland de förberedande medel som till detta stora ändamåls vinnande bidraga, lärer emedlertid svårligen något verksammare kunna uppgifvas, än det uppfostringsböcker, *grundade på en ren moralprincip och en sann menniskokännedom*, skulle utgöra, om de talrikt bland allmänheten utspriddes och lästes. Af skrifter, som rätt uppfylla dessa fordringar, hafva vi ännu på vårt språk ett allt för ringa förråd.

Hvad vi i denna väg hafva, är beräknadt uppå att antingen endast bibringa våra unga landsmän några erforderliga och lönande kunskaper,

eller

eller att hos dem väcka en ſorgfällig omtanke för ett dygdigt uppförande, blott ſå vida de derigenom ſtädse kunna göra ſig räkning på en mer eller mindre ädel, men alltid efterlängtad och i njutningen angenäm vinning.

Allt detta kan i ſin mån vara nyttigt och fördelaktigt, emedan det dels odlar och till en viss ſkarphet uppäggar förſtåndet hos de lärande, dels vänjer dem vid den nödiga uppmärksamhet på ſig ſjelfva, ſom äfven fordras för att kunna visa en oklanderlig lydnad för den yttre ſamhällsordningen och att kunna tillvinna ſig de rättigheter ſom deraf äro följder: men ſå mycket är visst: ädla, oegennyttiga menniskor, ſom utan enſidiga affigter, af rent pligtälskande hjerta, arbeta för ſina medborgares och ſin öfverhets väl, bildas genom ett ſådant uppfostringsſätt icke.

Skola derföre ſkrifter i uppfostringsvägen åſtadkomma hvad de böra, bidraga till bildande af menniskor, ſådana de enligt ſin högre, förnuftiga natur böra vara och verkligen kunna blifva, ſå är oundgängeligt, att dessa ſkrifter äro författade med en blick, ſtadigt fästad på det höga mål, dit menniskan bör anvisas att med hela ſitt bemödande ſträfva. Byggda på en djup och ſann kännedom af menniskonaturen, böra de tydligen

ådagalägga, att i menniskans hela val ſtår intet högre, intet ädlare och värdigare att efterſträfva, än den ſtyrka i viljan att kunna böja alla ſina begär och företag till enlighet med ſedlighetens lag. De böra lära: att menniskans ſanna beſtämmelse beſtår i ett oaflåtligt bemödande om en ſådan ſtyrkas ernående; att hon ſåledes blott genom uppriktigt ſträfvande derefter kan anſes vara ſin pligt trogen, och att allt hennes verkliga, ehuru alldeles anſpråkslöſa värde, endast efter denna pligtlydnad kan mätas och beſtämmas.

Men för att göra det allmänna innehållet af ſedelagens bud fattligare, och derigenom målet för menniskans högſta bemödande för ſjälen alltid mera närvarande, är äfven ytterligare nödigt: att de i menniskans ſinliga natur grundade drifter, känslor och begär föreläggas henne ſådana de verkligen äro: i ſitt urſprungliga tillſtånd oſkyldiga, men alltid, ſå ſnart de lämnas obevakade och obeſtridda, upphäfvande ſig till ett öfvervälde, hvarigenom de göra menniskan till en kastboll för ſig, och hennes förnuft till en ſlaf, ſom genom ſin inſigt och ſin öfverläggningskraft blott ſkall tjena till en låg anſkaffare af deras alltid omättliga fordringar.

En tydlig följd af allt detta blir, att all uppfostran bör vara beräknad och anlagd på en inom menniskan, emellan hennes ſinliga och förnuftiga natur nödvändig ſtrid, ſom visst icke

ſkall

ſkall gå ut uppå, att till den ſenares fördel tillintetgöra eller ens förſvaga den förra, men väl att införa och ſtadga det dem emellan tillbörliga förhållande, hvarigenom ſinligheten villigt åtar ſig den troget tilgifne Underſåtens pligter och förrättningar, men förnuftet intar den uppmärkſamma och alltid oföränderligt rättvisa Regentens tryggade ſäte.

Men om af uppfostringsſkrifter, ehuru byggda på en ſådan plan, ſkall kunna väntas all den verkan de böra åſyfta, ſå tyckes ockſå det vara hufvudſakligt: att ibland dem finnas icke blott af det ſlag, ſom med vetenſkaplig form och grundlighet afhandla vigten och ſättet af en verkligt god uppfostran; utan ock ſådana, ſom genom anförda exempel, verkliga eller åtminstone med en upplyst erfarenhet och ſann menniskokännedom enliga, föreſtälla en ſådan uppfostringsmetod, af föräldrar på ſina barn, ifrån deras förſta inträde i verlden allt till deras mognade ålder, på det ſkickligaſte och ſorgfälligaſte tillämpad och utöfvad.

Genom ett ſådant föreſtällningsſätt vinnes den dubbla fördel, att ſå väl föräldrar och uppfostrare deraf kunna hämta de lättast användbara underrättelser och anvisningar, ſom äfven unga, ännu oförderfvade hjertan, deraf emottaga intryck och lärdomar lika varaktiga ſom vigtiga och dyrbara.

Men

Men en ſammanlagd verkan af ett mångfaldigare förråd af detta ſlags ſkrifter, är ännu dessutom att förmoda i följande trenne hänſeenden.

Att man först allmännare och rättare börjar inſe den riktning en efter menniskans högre — moraliska — anlag lämpad uppfostran bör hafva.

Att man i följd deraf ockſå börjar finna, att den hittintills vanliga metoden i *edukation* — enligt hvilken man dömt en ſå långt ſom möjligt drifven mångkunnighet och en mängd af ſå kallade talanger för det yppersta och hufvudſakligaste, man kunnat bibringa unga bildningsäskande menniskor, och deremot vänt dem att anſe pligternas ſamtliga bud, eller moraliteten, ſom en biſak, hvilken det vore väl om de ſå mycket gåfvo akt uppå, ſom den tjente till att ſäkrare bevara dem för begärens och böjelsernas märkligare utſväfningar — att denna härtilldags verkligen allmänt öfliga, i ſinning är en på det ſkändeligaste förvänd metod.

Och ſlutligen att man, förkaſtande detta förvända uppfostringsſätt, ifven kan, ej mindre utan ſvårighet föreſtälla ſig möjligheten, än ſöka införa ſjelfva verkligheten af en renare bland menniskorna rådande ſedlighet, hvarigenom de, då den redan ifrån ungdomen med ſjäl och hjerta införlifvas, kunna ernå ſtyrka till frivilliga och glada försakelser ockſå af ſina käraſte önskni-

ningar, ſå vida dessa med pligtlagen ſtå i någon ſtridighet.

Men allt detta en gång inſedt ſåſom en outbliflig, eller åtminstone högst ſannolik följd af goda uppfostringsſkrifter, ſkall otvifvelaktigt för deras författare medföra en mer än belönande uppmuntran. — Man ſkall allmänt tilldömma dem en förtjenst af högsta värde; man ſkall ſe deras bemödande kraftigt medverka till vinnande af det ſtörsta ändamål: ſann menniskoförädling!

Det är derföre all anledning att äfven af våra författare vänta en den forgfälligaste uppmärksamhet vänd åt detta ſå ſköna ſom ſvårt uppnådda mål.

Emedlertid kan jemväl det ſkattas ſom en lika verklig vinning för vår läsande allmänhet, om, genom dugliga öfverſättningar ifrån främmande ſpråk, ſådana uppfostringsſkrifter äfven hos oss göras allmänt brukbara, hvilka till en ren ſedoläras kraftigare inflytelse med ſkäl kunna anſes verksamt bidraga.

* * *

Föregående anmärkningar har jag trott här kunna lämpligen äga rum, ehuru icke alla egentligen föranledda af närvarande lilla Boks innehåll: nu till en — ſom dermed har närmare ſammanhang.

Det är nämligen vid den ſpädare ålderns uppfostring nödigt, att icke blott vilja lära och under-

dervisa förståndet, utan fast mera, att genom talrika exempels ledande verkningskraft på känslosättet, och en omtänksamt vårdande länkning af hela den finliga naturen hos den unga menniskan, söka grundlägga en sann och varaktig mensklig bildning. Det tyckes i följd häraf också vara af vigt, att ibland böcker som ha ungdomens bildning till föremål, äfven finnes tillgång på sådana, hvilkas innehåll gifva hjertat och inbildningskraften en föda, hvarigenom de sig småningom utvecklande känslorna och begären kunna, må hända, böjas till en med sedlighetens fordringar öfverensstämmande riktning. Då närvarande till vår allmänhet nu utgående bok, också enligt de mest godkända Recensenters omdöme *), kan hänföras till detta slags för ungdom nyttiga läsning, har jag trott försöket till en Svensk öfversättning deraf åtminstone förtjena ursäkt. Men - - - måtte våra unga Läsares och Läsarinnors bifall göra all ursäkt umbärlig! Och om sakkunnige granskare värdigas unna mig nöjet, att få mottaga deras upplysande och rättande påminnelser få väl vid nyss gjorda anmärkningar som sjelfva öfversättningen, skall jag deri finna bevis af en välvilja hvilken jag är skyldig att alltid med uppriktigaste tacksamhet erkänna.

Öfversättaren.

*) Se Jen. Allgem. Litter. Zeitung f. 1802. N:o 290.

INNEHÅLL.

För mognare Läsare . . sid. 1
Till min Son . . . 4
Naturen . . . 5
Trädet . . . 8
Boet . . . 11
Lugnet . . . 14
Kriget . . . 16
Verldskropparna . . . 27
Sjukfängen . . . 31
Begrafningen . . . 35
Den rika Mannen . . . 37
Utur Allvins Dagbok . . 52
Gubben . . . 58
Skördefesten . . . 65
Eldsvådan . . . 72
Felix . . . 81
Drömmen . . . 86
Fiskargossen . . . 90
Vinteraftonen . . . 96
Årsmarknaden. . . . 101

ALLVIN och THEODOR:
En Läſebok för Barn.

För mognare Läſare.

Det år några uppfostrares förderfliga maxim att binda det moraliska goda, dels vid vanans makt, dels vid kännedomen af den fördel ſom åtföljer vissa moraliska föreſkrifters iakttagande. Begge delarna ſyfta rakt till bildande af menniskor, ſom aldrig ſkola höja ſig öfver den trånga kretsen af tillvanda dygder. Men menniskans ſanna adel uppgår ur ett annat frö, ſom det fordna uppfoſtringsſättets regellöshet låt ovårdadt uppſkjuta, men åter af de nyares ſystematiska granlagenhet, ibland i den bästa affigt, förqvåfves.

För att af barn bilda män, för att rycka dem unnan den kraftlöshet i ſjälen, ſom ren derföre förnedrar att den icke upphöjer, bör man manligen tala med dem och uppmuntra dem. Man bör ſöka att lifva deras inbillningskraft, att uppväcka den ſjelf-

verksamma kraften i deras ſjäl, och, derigenom att man föreställer dem naturen och menniskan i intagande och behagliga förhållanden, eller derigenom att man anför dem till åskådande af det oändliga, hvarpå hela menniskonaturen ger antydning, bör man öppna de rena källor hvarur religion och en ſann gudsfruktan leda ſitt urſprung.

Nu efterfråge man i de flesta uppfostringsanſtalter, hvad man i denna affigt verkſtäller? Hvad ſkall blifva ſvaret? Gå icke de flesta författare med ſitt förfarande och ſina ſkrifter derpå ut, att utrota ſträfvandet efter det idealiska; att ſjettra inbillningskraften vid verkligheten; och att tillvälla det kalla förſtåndet ett dyſtert envälde öfver de öfriga krafterna i ſjälen? I ſina alfvarsamma ſyſſelſättningar, åfvenſom i ſina lekar bevakadt, för ensamheten ſom för en den farligaste fiende ſkyddadt, kommer barnet ſällan eller aldrig att känna ett behof, att inneſluta ſig inom ſig ſjelft, och att genom egen frihet i tankar, föreſtällningar och diktningar upphöja ſig öfver de trånga gränsor, hvarmed det af ſin ofta altför inſkränkta uppfostrare har blifvit omſlångdt. Om det blott ankomme derpå, att det nyttiga verkſtälldes; eller om menniskan vore ärnad till intet vidare, än att hålla lifs- och ſtatsmachinen i gång; ſå vore det fullkomligen enligt med

ändamålet, att förvändla dygden, så mycket möjligt, i en mekanisk färdighet, d. å. helt och hållit upphåfva henne, och i hennes ställe upptaga en laglikmåtighet, som sjelf ej är annat än en dotter af slugheten. Men menskliga naturen sträfvar till ett högre mål, som med en så ringa användning af kraft icke kan uppnås. Hon sträfvar, så snart hon blir medvetande af sin ädlare art, till en fullkomligare, osynlig verld, som är hennes egentliga hembygd, och arbetar sig opp mot en ståndpunkt, från hvilken hon i en salig och guddomlig förnöjsamhet må kunna nedskåda på lefnadens mörka kaos.

För att försäkra menskligheten om denna egendom, bör hvar och en bemöda sig att förvisa den ekonomiska andan utur uppfostringen, och i densamma införa sann humanitet. Men denna består icke i aflägsnande af kroppsliga bestraffningar, icke i användande af belöningar och årebetygelser, icke i den lekande metoden af undervisningen; utan i bemödande att upphöja själen till ett rent och *oegennyttigt* välbehag till det goda och sköna.

För dem, som erkänna dessa grundsatsers riktighet, skall denna lilla bok tillåfventyrs icke vara alldeles obrukbar. Åtminstone har det varit författarens afsigt, att derigenom befordra deras utöfning. Han ha-

de i början endast beſtämt den till enſkilt bruk, och den blef af barn läst och förſtådd. Men ſkulle ock, af ett eller annat barn, icke allt genast fullkomligen kunna fattas, ſå ſynes det honom ej i något afſeende ſkadligt, att i ett ungt ſinne nedlägga något outvickladt ämne, hvars innehåll det i början endast har några aningar om. Tiden, under hvilken dessa aningar utvickla ſig, är icke förlorad. Ty i den undransvärda ekonomien af vår ſjäl öfva ſig de ädlaste krafterna ofta obemärkt och likſom i löndom; och ofta är det redan nog gjordt, om henne kan bibringas ett ämne ſom befordrar denna hemliga utvickling.

Till min Son.

Denna lilla bok ſkånker jag dig på din födelsedag, ſom ett bevis af min kärlek. Hvad du finner deri, bör du inpregla i ditt minne, och ofta upprepa, ſamt handla derefter. Detta ſkall bidraga dertill, att göra dig till en god menniska. Då ſkola dina föräldrar altid mer älska dig; du ſkall blifva andra menniskor nyttig, och det ſom är det vigtigaste, du ſkall alltid vara förnöjd och tillfredsſtälld. Ett förnöjdt hjerta uppmuntrar

oss mer ån en leende ſommardag; men medvetenheten att hafva handlat orätt, och missnöjet med oss ſjelfva gör vårt inre likt en mörk ſtormande vinterdag. Den ſvåra väderleken kan man undgå; det onda ſamvetet deremot följer oss. Det gifves blott ett medel, att från detta beſvärande ſällskap befria ſig: att man afſlägger ſina oſeder och bättrar ſig.

Mycket i denna lilla bok är beſtämdt till ditt nöje; ty jag önskar att du ville läsa henne gerna och med ſägnad, till en beſtändig hugkomst af mig och min kärlek till dig. Något deri lär kanſke ännu icke vara dig alldeles tydligt; men med tiden ſkall du väl bättre förſtå det. Jag ſkall ej alltid bli hos dig: men mina läror och åtankan af mig kan du alltid behålla i hjertat. Detta kan ännu vara dig nyttigt och uppmuntrande, länge efter ſen jag är död. Den flitige landtmannen planterar träd, af hvilka hans barnabarn och barnabarns barn hämta frukterna; och likaſå lägger en far fröet till det goda i ſina barns hjertan, och detta går opp och hugnar verlden, ännu ſen han länge varit ſkild ifrån dem.

Naturen.

En far hade tvenne barn, Allvin och Theodor, dem han älskade med den ſtörſta ömhet.

het. Han ſysselſatte ſig med dem, ſå ofta hans göromål medgåfvo det, och under vackra dagar ledsagade han dem på deras ſpatsergångar. Detta var deras ſtörsta glädje. Ty de voro gerna hos ſin fader och gladde ſig öfver hans närvaro och åt hans ſamtal.

En liflös regnaktig vinter hade för en lång tid afbrutit dessa ſpatsergångar. Åndteligen återvände den länge önskade våren. Snön var förſvunnen; den unga grönskan trängde ſig öfverallt fram ur den fuktiga jorden, och i den milda, varma och blå luften utvicklade ſig de ſpåda darrande löfven på poppeltråden och björkarne.

Allvin och Theodor ilade vid ſin Fars hand, likſom till ett nytt ſkådeſpel, ut i det fria. Allt hvad de, de förra åren, ſå ofta hade ſett, gjorde nu, efter den långa saknaden, ett dubbelt intryck uppå dem. De kunde ej ſe ſig mätta på de präktiga tråden, ſom nu ej mer uppſträckte nakna armar emot himmelen; ej på den glatta ſpegeln af dammen, i hvars djup de beundrade en annan himmel, och ej på de blå bergen, ſom, långt aflägsna, bekransade det ſköna landskapet. De arbetsamma åkerbrukarnes verksamhet, lärkornas ſång, och till och med grodornas hesa låte förhöjde deras glädje och kal-

kallade förestållningen af en och annan vårdag i deras minne tillbaka.

En liten kulle, som de beslego, vidgade deras utsigt. Deras blickar förlorade sig i det öppna aflägsna, och deras glädje blef stillare och innerligare. Solen närmade sig nu till sin nedergång. Några tunna moln summo fram om henne, och doppade sig i det gyllene haf hvari hon vid nedgången upplöstes. "Solen dör, mina barn, sade fadren. Huru skön och välgörande är hon ännu vid sitt afsked! Och i morgon skall hon åter uppvakna till ett nytt lif och ny välgörenhet, och nedsänka sina fruktgjutande strålar till jorden."

I östern höjde sig månen och samm som en lått julle, i återskenet af aftonrodnaden. Barnen viste på honom för sin far: "Huru skön och spåd han är! sade Allvin; så ser han icke alltid ut." "Han är i sin barndom; svarade fadren. Med hvarje dag skall han växa och hans ljus skall tilltaga, tills han visar oss hela den fulla skifvan. Tillåfventyrs skola moln ibland betäcka honom, och han liksom förjande hölja sitt anssikte. Efter någon tid skall han åter aftaga och blifva mindre, tills han ändteligen alldeles försvinner för att utgöra en fullkomlig bild af menskliga lifvet."

"Jag förſtår ej hvad du menar;" ſade Theodor.

"O ja! inföll Allvin; jag vet hvad du vill ſäga. Menniskan tager ock till och af; hon lyser en tid uppå jorden, ſedan förſvinner hon och blir bortglömd i grafven."

"Och molnen ſom ibland omhölja månen?" ſade fadren.

"Dessa förſtår jag icke att förklara."

"Det äro motgångarna ſom träffa menniskan; fortfor fadren; ingen lefnad har ännu — alltid lysande och glad — ſkridit fram öfver jorden; hvar och en har haft ſina mulna och dystra dagar. Men för den oſkyldiga och goda menniſkan tåga dessa moln förbi och lugnet i hennes ſjäl blir oſtördt. Och ſen hon också förſvinner för våra ögon, få går hon ej till intet, utan ſtrålar i en annan nejd evigt varande och oföränderlig."

Det blef natt. Barnen hängde ſig fastare vid ſin faders hand och återvände hem tysta och tankfulla.

Trådet.

Fadren ſatt med ſina barn i ſkuggan af en urgammal lind. Solen genomſtrålade det ri-

ka

ka löfvet, i hvilket en ſakta anda ſpelte. Otaliga foglar hoppade från qvist till qvist och drillade ſina glada ſånger i den blå luften.

"Hvilken rikedom af blad! ropade Theodor med känsla. För några veckor ſtod detta träd ännu naket och kalt, och nu är det på alla ſidor betäckt med en ſå herrlig grönſka."

"Detta är ett naturens underverk, ſade fadren, af hvars likar vi ſe många omkring oss utan att tänka derpå. Trädets inre inrättning, de fina, för våra ögon nästan obemärkbara ådror, ſom under dess bark uppſtiga, och ſaften, ſom dessa ur jorden draga till ſig, åſtadkomma detta underverk. Ur ett litet frökorn framtränger en ſpäd grodd och utvicklar ſig ſmåningom till en ſtam, till grenar, till löf, till blommor och frukter. En och ſamma ſaft antager de mångfaldigaste former, leker i tusende ſlags färger och bildar de mest olikartade väfnader. Genom dess kraft beklåder ſig trädet med denna yppiga drägt, ängen med gräs, trägården med ſina tuſende ſlags blomſter. När den icke mer uppſtiger i dem, förtorka plantorna, och bladen falla förvisnade på jorden, ſom genom dem får fetma och blir uppfylld med ny kraft och nya ſafter."

"I hafven hört ſagor om trollare, ſom förvandlat menniskor i djur, en ödemark i en behaglig trägård, ſaftdroppar i ädla ſtenar, och kislar i guld. Sådana trollare har det alldrig gifvits. Men naturen utför dessa och ännu mycket ſtörre underverk utan trollſtaf, och förvandlar utan uppehör en form, ett väsende i ett annat."

"Utur en ſmutsig jord framgår den kostbara ſaft ſom gör att vinbären, melonerna, ananas och alla de ädlaſte frukter mogna och ſvälla. En hårig larf afſtryker ſin hud, iklåder ſig för en kort tid ett fastare pantsar och framgår derpå ur denna hydda, beprydd med mångfärgade ſpåda vingar. Luften, ſom omflyter oss och hela jorden, alſtrar tid efter annan i ſitt ſköte vatten, ſnö, hagel och lågor, och i detta nya ſkick befruktar eller ödelägger den jorden. I bergens ſköte förvandlar ſig leran i marmor, och den obetydliga ſtenen blir alstrarinna af en ädel metall. Öfverallt och oupphörligen är denna ſkapande och förvandlande kraft ſyſſelſatt. Hvarje ögonblick upphörer något att vara, och något annat tar ſin begynnelſe. Allt dör, allt uppleſver åter. Ockſå menniskorna förena ſig med jorden, och kroppen, ſom länge blifvit närd af hennes alster, går ſjelf till ſtoft och gör marken fruktbärande."

"Men

"Men det är en ſtor åtſkillnad emellan den förnuftiga menniskan och den förnuftlösa naturen. Tråden, ſtenarne, metallerna lyda i ſina förvandlingar en yttre makt, hvilken ockſå vår kropp icke kan undandraga ſig. Men det ſom hos oss *tänker* och *vill* är icke denna makt underkaſtadt. Om vi vilje vara friska, om vi vilje leſva, beror icke af oss, men att göra oss bättre och förnöjdare, ſtår helt och hållet i *vår förmåga.*"

"Om vi alldrig lämna denna *förmåga* ur händerna, ſå upphöje vi oss öfver naturen, och denna förmåga är det, i anledning hvaraf menniskan heter ſkapelsens herre.

Boet.

En rödſtjert hade byggt ſitt bo i trägården. Oförtrutit låg honan på ſina ägg medan hannen ſång ifrån de närmaſt belägna qvistarne. Ofta beſökte barnen den tama fogelns bo, klappade henne och hämtade åt henne föda. Åndteligen kröpo ungarne fram, och den trägenhet, hvarmed de gamla närde dem, lämnade ett nytt förnöjande ſkådeſpel.

Efter någon tid betäcktes de ſmå foglarnes kropp af fjädrar; de förſökte, under ſi-

na föråldrars anförande, att flyga; innan kort lyckades det. Nu öfvergåfvo de inom några dagar boet och återkommo ej mer.

Barnen beklagade ſig öfver denna förlust, och ibland var det, emellan dem och deras föråldrar, tal om boet. De meddelte dem allehanda ſmå anmärkningar. De beundrade liggfoglarnes ſorgfällighet, deras arbetsamhet och kärlek för de hjelplöſa ſmå.

"Denna kärlek, ſade fadren vid ett ſådant tillfälle, är en oſkattbar drift, ſom naturen nedlagt i djurens hjertan. Utom den ſkulle den djuriska verlden gå till intet. Sjelfva den tänkande menniskan ſkulle knapt utom den uthärda mödan, ſom omſorgen och uppfostran af de ſmå hjelplöſa barnen ålägger henne."

"Hos djuren visar ſig denna kärlek endast ſå länge ſom de ſmå fostrens hjelplöshet varar. När denna tid är förbi, ſå förgåta föråldrarne ſina ungar, och ungarne känna ingen tacksamhet emot ſina föråldrar. Era rödſtjertar hafva öfvergifvit ſit möderne-bo, de ſkola aldrig återbeſöka det; och om de under ſin kringſvåfning möta de ſorgfälliga föråldrarne; ſkola de näppeligen gifva deſſa ett tecken af erkänsla. De visa ingen återkärlek, och endast i omvårdnaden

om

om ſina egna ungar ſkola de framdeles afbetala naturen ſin ſkuld!"

"Huru helt annorlunda och huru mycket ſkönare är icke den menskliga naturen häri inråttad! Emellan menniskorna fortvarar den inbördes kärleken ſå länge de lefva; ty denna kärlek är icke blott grundad i behofvet. Föråldrarne glåda ſig då det går deras barn väl, och dela deras lidanden på hvarje tid och hvarje ålder. Ockſå barnen förgåta ej ſina föråldrar och på det längsta afſtånd tänka de med ſaknad på ſitt fäderneshus. De bemöda ſig, att genom goda gerningar glåda dem, och vedergälla dem i deras ålderdom den omvårdnad och möda, ſom de fordom användt på barnens uppfostran. Men djuret dör hjelplöst i ſkogen, och intet af dess talrika barn närmar ſig till det, för att lindra de ſista ögonblicken af dess lefnad. Intet annat djur beklagar dess död och önskar det tillbaka. Men menniskan lämnar minnet af ſina goda gerningar efter ſig qvar, och hennes barn glåda ſig öfver denna hågkomst, och fatta goda föreſatser på ſina föråldrars graf."

Fadren tystnade vid deſſa ord; hans hjerta var rördt. Theodor hängde ſig vid hans hals och ſade: "jag ſkall aldrig förgåta dig, bäſte far, och aldrig bedröfva dig: och ſen

du

du är död, vill jag likväl tänka, att du ännu lefver."

Allvin omarmade ſin far utan att ſäga något; men i ſitt hjerta tänkte han lika med ſin bror.

Lugnet.

Allvin och Theodor ſutto vid ſtranden af en ſjö, i hvars grannskap deras far ägde en liten egendom. En ren himmel uppſtrålade ur det lugna djupet; ty dess glatta yta krusades af ingen fläkt, och blott vid ſtranden ſviktade bilderna af höga alar och prydliga poplar i en ſakta rörelse. Aflägsna berg begränsade horizonten mot vestern och blandade ſin blå dunst med det blå på himmelen, ſom betäckte en glad landsſträcka. Öfverallt herskade behag och ſtilla glädje och meddelte ſig till barnens ſjäl.

Önſkar ni er alltid ſådana dagar, ſom denna? frågade fadren, ſom en god ſtund hade gifvit akt på dem.

Det vore ſkönt, om man hela året hade endast ſådana dagar, ſvarade Allvin; och om man alltid kunde njuta dem på en ſådan landsbygd!

En

En ſkön landsbygd, infölt fadren, bidrar mycket till vår munterhet; och anblicken af den ſköna naturen är den oſkyldigaſte njutning ſom ett välartadt ſinne kan förſkaffa ſig. Men icke alltid är himmelen ſå klar, luften ſå ſtilla och mild. Det gifves ſtormiga, ſula dagar, ſom ſynas oss nåſtan odrågliga. Och likväl kan man åfven på ſådana dagar vara lycklig.

Hvad är det väl, ſom vi denna ſtilla och klara afton finna behag i? hvad, ſom uppfyller oss med en ſå liflig långtan efter varaktighet? Hvad annat än lugnet på naturens ſkådeplats, det beſtåndiga och varaktiga i hennes mångfaldiga upptråden. Allt inom henne tyckes ſtå i den fullkomligaſte harmoni, hon tyckes vara fullkomligen enſe med ſig ſjelf. Man kunde likna henne vid en huld moder, ſom utan ſtoj, endaſt genom behaglighet, munterhet och kårlek, gläder och lyckſaligar ſina barn.

Om vi bemöde oss, mina barn, att vara åfven ſå enſe med oss ſjelfva, ſkola vi kånna oss ånnu lyckligare, än i nu kånnen er vid åſkådningen af den ſköna naturen. Men når år man enſe med ſig ſjelf; når man gör det ſom år rått, och gerna gör det; når man herskar öfver ſina begår; når man ingen ting gör med missnöje och

håf-

håftighet, utan allt med en lugn eftertanka och gladlynthet.

Under dessa tal hade månen gått opp, och framskôt sina behagliga strålar ôfver vattnets yta. De njôto en stund denna anblick: sedan stego de opp med lugnt sinne och med den föresats, att alltid mer och mer beherska sig sjelfva och bilda sina hjertan till en spegel af den lugna naturen.

Kriget.

I första dagarna af Maj förde fadren sina barn ut. Deras väg gick nerför en lång allé, vid hvars ända låg en publik trägård. I dess oppslagna portar sågo de ett tätt vimlande af menniskor, som gingo ut och in, och en roande, ur det inre skallande musik inbjôd de spatserande att deltaga i trägårdens nôjen.

Det var en söndag, och en myckenhet förnôjda menniskor hvilade här ifrån de förlidna dagarnas môda, och gingo en ny arbetsfull vecka till môtes. Många spatserade lediga opp och ner i de breda gångarna, och njôto den ljumma aftonen, som ur det friska lôfvet och trädens blommor framlockade angenâma vällukter. Mân vandrade med

sina

ſina hustrur, och deras barn hoppade för dem eller tumlade ſig i en glad yrsel omkring i det gröna. Allt ſyntes lifvadt af endrägtens och den ſtilla glädjens anda. De glada toner ſom klingade omkring dem, aftonſolens glänsande ſtrålar, och de angenäma ångorna, ſom uppſtego ur tuſende blomster, tycktes hafva upmuntrat alla ſinnen och bragt dem i en ljuf förgåtenhet af ſina bekymmer.

Småningom förſvann den ſtörre mängden, och den högljudande musiken tyſtnade. Då hördes der från en buske åt ſidan ett behagligt flöjtljud, ſom tid efter annan afbröts af en okonſtlad och rörande ſång. De flesta af dem, ſom ännu blifvit qvar i trägården, ilade nu nygiriga åt den nejden, och Allvin och Theodor voro icke bland de ſista. De funno, ſittande på en grön plats, en gosse, ſom blåſte tvenne flageoletter och för omvexling ſkull ſjöng deremellan.

Sången han ſjöng var et lof öfver freden. Han upprepade den flera gånger; men alltid då han kom emot ſlutet, ſyntes han rörd. Sången let ſå:

Nu Freden bär ſällhet kring berg och kring dal,
och ſjunger ſå gladlynta ſånger:
hans lof ljuda lärka och näktergal,

och betande hjordarnes grofva vokal,
ſom eko tar om många gånger.
Och fröt, ſom ſädesman åkern förtror
i fredens hyllande omvårdnad gror.

Åt ſkuggrika trädet ge frukterna glans,
och böja dess grenar mot jorden;
af axfulla kärfven får ſkördarn en krans;
och landtmannen tackas för möda och ans
af tiofaldt ökade hjorden. — —
Hvem är det, all denna rikedom ger?
Jo freden — den gyllne freden ſom ler.

Väl hoppas ſoldaten ſom utgjuter blod,
nå höjden af krigsärans lycka:
dock önskar han hellre, vid visare mod,
att ſkyddsengeln freden invid honom ſtod,
då bort honom döden ſkall rycka.
I ſitt lugna hem, i ſin makas famn,
priſar han fredens lyckſaliga hamn.

Glad freden med bruden till altaret går,
och anſtäller landtliga dansar;
han ſkyddar de ſpädas oſkyldiga år;
och lindar den ſorgfria gubbens grå hår
med vördnadens helgade kransar.
Och nedſjunker gubben i jordens bädd,
med blomster hans tysta graf blir beklädd.

Hvem ſom en gång hade kommit, blef ſtående och hörde. Gossen tycktes vara något

got öfver tio år gammal. Hans behagliga bildning intog hvar och en; och fri och oskyldig såg han opp på de kringstående med stora blå ögon. Invid honom låg en grå hund, som han alltid efter en stund smekte. Hans klädnad utmärkte fattigdom men tillika renlighet, och hans rörelser hade ett visst naturligt behag, som tillvann honom hvar och ens hjerta. Man ville veta hvem han var? hvarifrån han kom? och hvem han tillhörde?

"Jag har en fattig mor, svarade han, hon bor långt härifrån vid Rhen. Jag går omkring, för att förtjena något."

Dessa ord väckte de kringstående nyfikenhet ännu mer. Man åstundade att höra hans händelser. — Han teg några ögonblick; sedan lade han sina flöjter invid sig; tryckte hunden närmare till sig, och berättade med hopknäppta händer, på följande sätt:

"Jag kommer ifrån Pfalz, hvarest min olyckliga far var åkerbrukare. Vi hade ett snyggt hus, icke långt ifrån floden och en trägård dervid; också ett litet vinberg, tätt vid stranden. Vi hade hästar och kor och allt hvad vi önskade. Också sade min fader rätt ofta: Våra grannar äro väl rikare, men visst icke förnöjdare än vi. Ty vi ä-

re tillfreds med det ſom Gud har beſkårt oss och begåre ej mer ån vi hafve."

"Det var förr kriget, då gick allt för oss lyckligt. Men då krigsoroligheterna begynte, började åfven mina föråldrars bekymmer. Vi hörde ofta af grymma gårningar, ſom blifvit förövade, och att man ej ſkonade någon, hvarken ung eller gammal. Ockſå kommo många flyktingar ifrån andra ſtranden öfver till oss, med ganska ringa qvarlefvor af ſin egendom. Dessa berättade förſkräckliga ſaker och ſkrämde oss ganſka mycket, och ofta ſågo vi på himmelen förſkräckeliga eldtecken af brinnande byar. Med fruktan gingo vi till ſångs och ſlego med ångslan opp; ty all olycka, ſom vi ſågo och hörde, hotade likaledes oss."

"Åndteligen började nöden åfven i vår ort. Det kommo ofta ſoldater til oss; ån vånner, ån fiender. Men de voro alla lika, och fordrade alltid ett eller annat. De ſade vål, att kriget fördes för oss, för vår välfärds ſkull. Men med allt det, togo de ifrån oss allt hvad vi hade, och når vi gifvit dem allt, betygade de oss derföre ingen tackſamhet."

"En dag hörde vi ſtarkt kanoneras och emot aftonen erforo vi, att fienden var ſlagen och drog ſig med ſtörſta ſkyndsamhet un-

undan. Med dödlig ångest afvaktade vi den flyende fiendens ankomst. Min far gick icke till fångs, utan tillſtängde huset och afbidade utgången."

"Tidigt, före dagningen, då jag ännu ſof, blef med mycken häftighet bultat på husväggen. Jag for förſkräckt opp och ſåg genom fönstret en tropp ryttare, ſom gjorde anſtalter att uppbryta dörren. Men min far inſläppte dem godvilligt, ty de voro för många för att kunna afhållas, och frågade dem höfligt: hvad de begärte. Då fordrade de alla pengar han ägde; och några drogo ſablarna, andra ſpände pistolerna emot honom, och hotade att mörda honom, om han ett ögonblick betänkte ſig derpå."

"Jag hade emedlertid lupit ut, och bad min far, att ge dem allt. Då ſvängde en af de vilda ryttarne leende ſin ſabel öfver mig, för att ſätta mig i fruktan; men en annan, ſom nedſtigit från hästen, fattade mig vänligt vid hakan, och ſtrök mig ſakta om hufvudet och ſade mig, att jag ej behöfde vara rädd. Jag rådes icke, ſvarade jag, men gören ingen ting åt min far."

"Min far hade gått in uti huset för att hämta pengar. Emedlertid höllo de mig och min mor fångslade. Några utföro i för-

ſkräckliga ord, och hotade att föra oss med ſig eller taga lifvet af oss."

"Nu hämtade min far en ſumma penningar — jag vet ej huru mycket — och gaf det åt dem. Men de voro ej tillfreds, utan utöste ſvordomar och ville nedſliga och ſöka ſjelfva. På en gång hörde man några kanonſkott i granskapet. Då förſkräcktes de, gåfvo ſina häſtar ſpåraren och ilade bort med ſit byte."

"Då de voro borta, tackade vi alla Gud, att intet värre var händt. Men min far var tyst och min mor gret. Hon har ſedermera ſagt mig, att olyckan, ſom föreſtod oss, hade annat henne."

"Många krigsmän till häſt och fot, ilade hela dagen förbi, och ingen uppehöll ſig, tills emot aftonen tre ryttare kommo på vår gård och fordrade med bullrande häftighet penningar."

"Min far ſkyndade ut, för att ſäga dem, att han ingen ting mer ägde, och nekade oss att följa ſig. Men vi lyssnade vid dörren och hörde en förſkräcklig ordvexling. Då lupo vi ut ſen bullret blef ſå förfärligt, för att komma min fattiga far till hjelp. I ſamma ögonblick ſvängde en ryttare ſabeln öfver honom och kallade honom en

hund,

hund, och en annan lossade sitt skjutgevär på honom; och vi sågo min far falla i sin blod."

Gossen tystnade af vid dessa ord; tårarne runno öfver hans kinder, och alla kringstående voro rörda.

"Då min mor såg denna obotliga olycka, fortfor han efter en liten paus, kastade hon sig ned öfver min olyckliga far, och ropade och gret tills rösten förgick henne. Då trodde jag, att hon vore äfven död, och satte mig vid dem, och ville också dö."

"Ryttarne hade emedlertid gått uti huset och skrapade ihop allt hvad de funno. Sedan redo de med största skyndsamhet derifrån, då det redan var helt mörkt, och bekymrade sig icke vidare om oss."

"Jag visste ej hvad jag skulle göra. Gerna ville jag löpa till granskapet och söka hjelp; men jag var i en så stor ångest, att jag ej kunde komma ur stället. Jag kunde blott ropa och skrika; och det hörde ingen, ty vårt hus låg enstaka."

"Åndteligen förekom det mig liksom min moder åter drog andan. Jag ropade henne med hög röst, och hon slog ögonen opp och frågade hvar hon vore?"

"Jag kunde ej ſvara för glädje, och åfven ej för bedröfvelſe, ty tårarne qvåfde mina ord. Men ack! i ſamma ögonblick ſlog lågan opp ur taket på vårt hus."

"Min mor ſprang opp och ville in i det brinnande huset; men jag höll henne faſt och ſläppte ej henne lös, ty hon hade ſåkert omkommit i elden. Huset ſtod på en gång i full låga. Några menniskor ankommo, för att hjelpa, men all hjelp var fåfäng; huset brann ned, och vi hade ej rådat dat något, utom det vi buro på kroppen."

"Nu förſamlade ſig mycket folk omkring oss och beklagade vår olycka. Och hvar och en berättade hvad honom hade vederfarits, den ena ett, den andra annat; ty det hade ingen blifvit förſkont. Men omkommit hade dock ingen, utom min olyckliga far."

"Då morgonen frambröt, var min mor ganska ſjuk; ty vi hade hela natten varit under bar himmel, och ännu visste vi ej hvart vi ſkulle vända oss. Min mor ſatt jemt vid min döda fader och höll mig tätt mot ſin famn; på det hon ockſå icke ſkulle förlora mig, ſade hon."

"Då kom en fattig enka från granskapet, hvilken min far i bättre tider hade

gjort

gjort någon välgerning. Hon bad min mor uppstå och följa med till hennes koja. Hon ville dela allt med oss hvad hon hade."

"Andra dagen begrofvo de min far, och sockenpresten talte vid grafven och sade: min far vore nu i himmelen, ty han hade fruktat och älskat Gud. — Och det var visst också sant; ty min far var from och gjorde alla menniskor godt."

"Då alla voro borta, blef jag allena på kyrkogården och satte mig på grafven och gret och nämde min far vid namn; och sedan bad jag, och fattade det beslut, att blifva äfven så god som han. Så satt jag länge på grafven och kunde ej få mig bort. Hunden låg invid mig och såg sorgsen upp på mig; och då måste jag gråta ännu mer, når jag påminte mig huru kårt min far hade haft det trogna djuret."

Vid dessa ord lade gossen sitt ansigte på hundens hufvud och tryckte honom starkt deremot. Sedan fortfor han:

"Min mor var nu länge sjuk och vi lefde ganska knapt. Vår goda vårdinna ägde ganska litet, och min mor kunde ingen ting förtjena."

"Då jag nu såg, att hon alltid var sorgsen och qvalde sig öfver att vi lågo den

fattiga hustrun till last, ſade jag till henne: Bäſta mor; Ni är ſå bedröfvad för det vi ingen ting åge och intet kunna förtjena. Men var ändå tillfreds! Kan icke jag ſpela flöjt och ſjunga allehanda ſånger? Jag vill bege mig till vågs och ſpela; ſå blir Ni en ſorg qvitt, och jag hoppas förtjena något. Sedan kommer jag åter tillbaka och hembär er hvad jag förvärfvat."

"Min mor ſvarade intet: men jag lagade mig färdig till resan, bad min vårdinna om något bröd, kallade på hunden och ville bort. Då hon nu ſåg att det var mitt alfvare, ville hon ej låta mig gå, utan talte till mig hårdt och ſtretade och bad."

"Då var i det ſamma en gammal granne tillſtädes, för hvilken ſoldaterna ock borttagit allt; denne ſade: Låt honom fara, mor! Det har väl mången braf karl börjat på det ſättet; Gud ſkall beſkydda honom! — Och då jag ockſå blef vid min begåran, ſade hon ſluteligen under många tårar: Nå ſå gå i Guds namn! Jag vill bedja för Dig, att ingen olycka möter Dig, och att du må alltid blifva god."

"Då gaf jag henne handen och gick bort: och det är nu tvenne månader, ſom jag farit omkring och muſicerat, och ännu har intet ondt eller olyckligt träffat mig.

Jag

Jag har redan ſammanſpart något, och når det ökas till något mera, vånder jag åter tillbaka till Rhen och glåder min fattiga mor, ſom väl lår göra ſig mången ſorg för min ſkull."

Med deſſa ord ſlutade gossen ſin berättelse och drog fram en liten börs, ſom han med välbehag tryckte mellan händerna. Alla kringſtående visade ſig frikostiga, och ſmekade gossen och berömde honom. Då framträdde utur mängden en åldrig man, ſom ägde en anſenlig förmögenhet, och hade förlorat ſina barn. Han fattade gossen vid handen och ſade: "vill du komma med mig?"

Gossen ſåg på honom med ſtora ögon och ſade: "Jag vill ſpela för er ſå många ſånger jag kan."

Mannen log och gick bort med gossen. Snart derpå erfor man, att han hade antagit honom i barns ſtälle, och bar omſorg för hans mor.

Verldskropparna.

På en ſkön ſommardag hade fadren hyrt ſig en farkost, för att med ſin familj göra en liten färd på ſjön. De ſtego i land vid

en

en liten leende byplats, ſom låg vid motſatta ſtranden, njöto här några förfriskningar och vände då emot aftonen tillbaka. En gynnande frisk vind fyllde ſeglet, och det lätta fartyget drog långa gyllene fåror i ſjön. I den blå luften fladdrade de mångfärgade vimplarne, och ifrån vattnets krusiga yta ſtrålade ſolens bild tillbaka, likſom ifrån otaliga ſpeglar.

På ſtranden tycktes allt ſkrida hvilan till mötes. Fiskrarne bundo ſina ekſtockar ſjungande vid landet, och återvände med redskapen på ſkuldrorne till ſina hyddor. Öfverallt hörde man bölande hjordar, och ſjungande landsfolk, och här och der en herdepipa, ſom uppfordrade bergens genljud att ſvara ſig. Men då ſolen ſjönk bakom bergen, aftynade det ena ljudet efter det andra, och djup tystnad beherskade nejden. Då upphof ſig från ſtranden några valdthorns lent ljudande musik, och de intagande tonerna tycktes tåga öfver ſjön och blanda ſig med vågornas ſorlande.

Barnen voro utom ſig af glädje. Fadren ſatt på fördäcket, höll barnen i ſina armar, och fägnades mer af deras förtjusning, än af aftonens ſkönhet.

Redan höljde ſig de aflägsna föremålen i mörker. Aftonrodnaden förſvann; en och

annan ſtjerna trådde med blekt ſken fram på det mörka hvalfvet, och derpå oupphörligen flere, tills ändteligen hela himmelen var betäckt med oräkneliga ſtjernor.

Barnen hade ofta hört att de flesta af dessa ſtjernor voro ſolar. Detta erinrade de ſig nu; men det förekom dem otroligt, att dessa ſmå punkter ſkulle vara lika med den kropp, ſom de nyss hade ſett lyſa i en öfverjordiſk glans.

De meddelte fadren ſin anmärkning och bådo honom att förklara för ſig ſvårigheten. Han erinrade dem om ſtjernornas ſtora aflägsenhet, hvarigenom deras ljus förſvagades och deras ſtorlek förminskades för ögonen.

De gjorde ännu många andra frågor, öfver verldsbyggnadens beſkaffenhet, ſom han lofvade framdeles beſvara dem. Men följande trodde han vara afmått efter deras fattningskraft:

"J veten, ſade han, att denna jord är ett förfärligen ſtort klot, hvars yta beſtår af ſtenar, metaller, vatten och jord. Dess inanmåte känna vi icke. Detta klot rör ſig oupphörligen i ofattligt vida kretsar omkring ſolen. Dess tyngd driſver det väl oafbrutligen emot ſolen, och det ſkulle inſtörta

ta

ta i henne, om det ej af en annan kraft oupphörligen ſkulle tillbakadrifvas ifrån ſolen. Dessa bägge tillika verkande krafter drifva det omkring henne i en ringformig bane, hvilken det med en ſå utomordentlig hastighet genomlöper, att det på ſextiondedelen af en timme tillryggalägger en väg af etthundradeſjuttiotre Svenſka mil.

"Så beundransvärd denna hastighet är, ſå är dock den hvarmed ſolen och ſtjernorna nedſkicka ſina ſtrålar till oss, mycket beundransvärdare. Solen är ſå långt ſkild ifrån oss, att man nödgades lägga tolf tusende ſå ſtora klot ſom jorden invid hvarandra om man ville bygga en bro ända till henne. Likväl behöfver en ljusſtråle på ſin fart ifrån henne ända till jorden icke mer än en half fjerndels timmes tid."

"Men det gifves ibland ſolarne, ſom j ſen här öfver er, ganſka många ſom äro ſå långt aflägsna, att en ſtråle ifrån dem, oaktadt ſin ſtora hastighet, likväl dröjer flere tusende år *) på ſin väg. Skulle nu på detta omätliga afſtånd uppkomma nya ſolar, ſå ſkulle de förſt efter förloppet af en ſå lång tid blifva ſynliga för oss jordinbyg-

ga-

*) Enligt Herſchel gifves det töckenaktiga ſtjernor, hvilkas ljus fordra en million och niohundradetio tuſende år för att hinna till oss.

gare, och om nu en af dessa ſtjernor ſkulle ſlockna, ſå ſkulle dock menniſkorna ſe denſamma glånsa ånnu i flere tusende år."

"Sannolikt år hvar och en af dessa ſolar, åfven ſom vår, med jordar omgifven. I ſen den oråkneliga mångden af fixſtjernor, af hvilka många, ſammantrångda i hela massor, endast ſynas ſom ett tunnt moln. Huru omåtligt måste ſåledes antalet af planeterna vara, ſom i eviga kretſar vålfva ſig omkring dessa ſolar!"

"Omåtligt!" utropade båda barnen, och deras inbillningskraft förlorade ſig i det outgrundeliga djupet. Med obortvända blickar fåste de nu ſin uppmårksamhet vid ſtjernorna, och himmelens hvalf hade blifvit för dem ett ſkånare föremål, ån ſjöns lugn och bergens eko.

Sjukſången.

I granskapet af landtſtållet ſom Allvins och Theodors fader ågde, bodde en förtråffelig man ſom hade ett enda barn, en gosse af nio år. Denne kom ibland till barnen, når de med ſina föråldrar voro på landet, och de ålskade hvarandra ömſeſides af allt hjer-

ta,

ta, ty de voro alla tre vålartade, och fållan ſtörde en tvist glädjen i deras ſmå lekar.

Denna gosse blef ſjuk. En tårande feber medtog hans krafter, och all läkarnes hjelp förmådde intet. Dagligen blef han ſvagare och ſjukare.

Han hade flere gånger under ſin ſjukdom frågat efter ſina ſmå vånner och önſkat att ſe dem, medan de ännu voro i ſtaden. Ändtligen kommo de ut på landet, och ſå ſnart de erhöllo kunskap om Carls ſjukdom och hans längtan, bådo de ſina föråldrar om tillåtelse att få beſöka den ſjuke.

Förrån de gingo, höllo de råd med hvarandra, huru de ſkulle ſöka att glåda honom; och hvardera utvalde af ſina lekſaker det, ſom han höll för det ſkönaste. Sedan gingo de i trågården och plockade ſina vackraſte blommor, och hvardera band en blomqvast. Dermed gingo de i den ſjukas hus.

Den ſjuka låg i ſin ſång. Med ena kinden hvilade han uppå handen, och hans blonda lockar föllo honom öfver anſigtet. Då han hörde ſina ſmå vånners bekanta röst, vände han ſig till dem och en ſvag rodnad betäckte hans bleka anſigte. Allvin och Theodor trådde till båda ſidorna af ſången och

och fattade hans händer. Derpå lade de ſkånkerna, ſom de hade medbragt, framför honom. Han nickade vänligt och tackande åt dem. Lekſakerna tog han ej, men blomsterna gladde honom mycket. Han tog dem flere gånger opp, betraktade dem med innerligt välbehag, och lade dem bort och tog dem åter.

Derpå ſade han med någon liflighet: "jag vill uppſtiga till fönstret att ſe de grona tråden." Man lyfte honom ur ſängen; han förſökte göra några ſteg; men han ſönk ſtrax kraftlös i ſin fars armar. Denne bar honom till fönstret. Han upplyfte ſina ögon mot himmelen, och gladde ſig åt de tunna bortſmältande molnen, och åt de grona tråden, i hvilkas ſkugga han ſå ofta hade ſuttit. Några ögonblick derefter ville han åter till ſin ſång.

Nu föllo några ſtrålar af den nedgående ſolen uppå väggen i rummet. Carl önskade få ſin ſång ditflyttad. Föräldrarne uppfylde hans önskan, och de ſmå voro färdiga att hjelpa och att ſtälla ſängen, ſåſom den ſjuke ville hafva den.

Då nu ſolſtrålarne föllo på bädden, blefvo hans miner alltid gladare, och leende ſåg han på de kringſtående. Sina armar

hade han utſträckta framför ſig, ſå att ſolen lyste på dem.

Denna ſönk nu allt djupare och aftonen blef allt ſkönare. Den ſjuke fattade då Allvin ſakta vid handen och drog honom till ſig, och under det han ſmög ſin arm honom om halsen, ſade han med ſakta röst: "Jag dör tillika med ſolen; men ſåg det icke åt far och mor." Men modren hade hört de lågmälta orden. Hon kastade ſig på knå vid ſin dödende älsklings bädd, kysste honom under tusende tårar och gömde ſitt anſigte. "Gråt icke, bästa mamma, ſade den dödende: jag är ej mera ſjuk."

"Jag ſkall ju icke blifva i grafven, tillade han, några ögonblick derefter, med ſvag röst. Du har ofta ſagt mig det. Och når du ockſå är död, ſamt pappa, då komma vi alla tillſammans i himlen och dö icke mera."

Då han hade ſagt detta, låg han några ögonblick ſtilla: ſedan rätte han ſig hastigt upp, ſönk tillbaka — och dog. De ſista ſträlarne af den nedgående ſolen återſpritade från hans bleka anſigte.

Barnen kommo gråtande och ſnyftande hem, och berättade ſina föräldrar hela det bedröfliga förloppet. De hade erhållit en angenäm bild af döden, och ſå ofta de hår-

ef-

efter tänkte på döden, tänkte de honom under ſin aflidne wäns bild.

Begrafningen.

Tvenne dar derpå blef Carls lik fört till grafven. Allvin och Theodor gingo dit ut, och deras far var dem följaktig.

Det var en af de lugna mornar, då alla luftflåktar hålla ſin anda tillbaka, då daggen tindrar orörlig på de veka gråsſtrån, och allt med en ſtilla väntan afvaktar den uppgående ſolens ankomst.

Många menniskor voro förſamlade på kyrkogården och väntade liktåget. De flesta hade känt den aflidne och berömde honom, och berättade hvarandra, huru lydig han varit ſina föräldrar, huru god emot allt husfolket, huru vettgirig, huru förſtändig. Många greto öfver honom, och alla beklagade de barnlösa föräldrarna.

Nu kom liket. Carls far gick gråtande invid det.

Vid grafven öppnade man likkistan; den döde tycktes ſåfva, hans anſigte var lugnt och gladt. Intet drag tillkännagaf

plågor. I ſina hopknäppta händer höll han blomqvasten, ſom Allvin och Theodor hade lagt på hans bådd.

Barnen trådde intill och ſågo allt. Theodor gret och ſnyftade; Allvin kastade ſig öfver den döde och kyste honom. Sakta drog honom fadren tillbaka och tog honom i ſina armar. Ingen kunde hålla ſig från tårar, ſom ſåg barnens ſmårta.

Likkistan blef ſänkt i jorden och ſnart höjde ſig den lilla kullen öfver henne. Solen gick opp i en obeſkriflig prakt, och förgyllte den nya grafven: men hans ögon ſom ſof dernere öppnade ſig icke mer, att betrakta den frambrytande morgonens ſkönhet och den ſjunkande aftonens. Obemärkta ſkredo nu glada och dystra dagar öfver hans hufvud fram, och ej gaf han akt på rågnet ſom föll på hans kulle, och icke på ſolſtrålarna, ſom torkade och vårmde den. Han ſåg icke mer menniskornas glada och trågna verkſamhet; icke mer de gyllene ſtjernorna och månens blyga ſken. Vårens blommor blomſtrade ej mera för honom, och höſtens frukter mognade icke för honom. För honom hade himlens evigt ej vissnande blomster uppgått. På de ſaligas fält plockade han ſkönare kransar, med hvilka endast de goda och dygdiga pryda ſig.

Ur

Ur jordens mörka trogna ſköte
ſädsbrodden gror och växer till,
går ſädesmannens hopp till möte,
och fyller det; ſå Himlen vill.
Vårt hopp, när vi i grafven gömma
en ſaknad vän, ock tröſtfullt är:
ty här han ſorgerna ſkall glömma,
och finna glädjen oppe der!

Den rika Mannen.

En vinterafton, då Allvin och Theodor ſutto med ſin fader vid ſpiselden, blef ett ſorgbref burit till den ſiſtnämde, hvilket han läſte med ſynbar rörelſe. Han vicklade det derpå långſamt ihop, höll det länge emellan ſina händer och ſåg tankfull i elden. Barnen betraktade ſin far med en ſpänd väntan. Åndteligen bröt han tyſtnaden och ſade:

Påminnen i er ännu det präktiga palatſet i nejden af H... ſom vi förra året beſågo under vår resa, och hvilket innehöll ſå mycket ſom väckte er beundran?

Du menar, ſade Allvin, det ſtöttet, ſom man ſer ſå långt på den ſköna ſlätten; deri alla väggarne voro betäckta med de

ſkönaſte målningar, alla trappor och ſalar med bildſtoder?

O! jag ſer ännu det herrliga rummet, inföll Theodor, der, på de ljusblå ſidentapeterna, de ſkönaſte blomſter, fjerilar och paradisfoglar voro målade, likſom de varit lefvande; och Naturalie-kabinettet, der vi ſågo ſå många utländska djur.

Men det ſkönaſte, fortfor Allvin, var dock parken, ſom ifrån balkongen förekom oss nedanföre ſåſom ett obegränsat landskap, ſom erinrade oss om allt hvad vi någonsin hade hört om fétrågårdar. Marmortemplen, de ſkummande vattenfallen, de lugna och ſvala grottorna — allt detta ſtår mig ännu för ögonen, och jag mins ännu ganska väl, huru vi på hvar öppen plats blefvo öfverraskade af någon ting nytt och ſkönt.

Åfven der var det, tillade Theodor, ſom de ſköna guldfasanerna förſkräckte oss, då de ſå oväntadt flögo opp framför oss. Hvilken mängd af ſällſynta foglar var icke der att ſe! och huru önskade vi icke, att beſtändigt kunna njuta detta allt!

Ni ſkattade ägaren till alla dessa ting mycket lycklig, ſade fadren; och jag erinrade er, om jag ej misstar mig, att man borde ännu önska ſig rått mycket dertill

för

för att kunna glädja ſig åt en ſådan egendom.

Du ſade, inföll Theodor, en ſjuk ſkulle väl vara tämmeligen likgiltig i anſeende till allt detta, och den ſom hade ett oroligt ſamvete kunde alldeles icke deraf göra ſig en njutning.

Åfven borde man hafva vänner ſom gladde ſig med oss, tillade Allvin.

Så är det, mina barn, fortfor fadren, och historien om mannen, hvilken detta präktiga hus tillhörde, bevisar mer än väl riktigheten af denna anmärkning. Han är död för några dar ſen, denna olycklige man, och detta bref ger mig underrättelsen om hans död, hvarefter han redan länge hade längtat.

Barnen önskade att veta hvari den rika mannens olycka hade beſtått. Fadren tillfredsſtällde deras önskan genom följande berättelse.

Herr Adams, ſå hette denna rika och olycklige man, var ſon till en liten kramhandlare i Nederſachsen, ſom dog ganska tidigt i torftiga omſtändigheter och efterlemnade denna ſon och en dotter. En långväga ſlägtinge till den döda antog ſig gossen och bragte honom in hos en köpman i

Hamburg, för att lära ſig handeln. Dottern nödgades ſöka tjenſt. Adams var en gosse af förträffliga anlag. Han bemödade ſig att behaga ſin Herre, förrättade ſina göromål med ſkicklighet och trohet, och förſtod att ännu desutom ſkaffa ſig tid till nyttiga kunskapers lärande. Denna ifver blef ej obelönt. Hans Herre utmärkte honom ſnart framför alla ſina öfriga betjenter, förtrodde honom de vigtigaste ärender, och ſåg dem lyckas under hans händer. Flere ſpekulationer, hvartill Adams föranlåtit honom, aflupo öfver all förmodan väl och ſatte honom i beſittning af en ſtor förmögenhet. Till tacksamhet utnämde han denna betjenten till ſin handelskompanjon.

Adams bar ſin lycka utan öfvermod. Hans ſtällning var ganska behaglig. Han utförde ſina göromål med låtthet, och då de ofta gåfvo honom tillfälle till resor, begagnade han ſig af dem att rikta ſina kunskaper och bilda ſin ſmak. Hans ſjälakrafter utvicklade ſig alltmer, och han förvärfvade ſig öfverallt aktning och kärlek. De rika ſökte hans omgånge, emedan det var älskansvärdt; de fattige ſökte hans råd och ofta hans underſtöd; och han var alltid färdig att hjelpa. Ni kan lätt tro, att han med dessa tankeſätt icke förglömde ſin fattiga

tiga ſyster. Han drog henne verkligen ur ſitt armod och bortgifte henne med en landsprest ſom älskade henne och genom Adams underſtöd blef förſatt i ett ganska välmående tillſtånd. Efter några års förlopp blef hans fordna Herre dödligen ſjuk, och då han ej ſåg något hopp att åter komma ſig före, lät han kalla ſin handelskompanjon till ſig och ſade till honom: "Jag lår icke lefva länge mera, det år tid att jag beſtyr om mitt hus. Ännu i dag vill jag lämna min yttersta vilja till domstolen, hvari du blir utnämnd till min enda arfvinge. Du förtjenar detta; ty du har troget förvaltat min egendom och tiofaldt förökat den. I din hand ſkall den ha trefnad, och jag behöfver ej frukta, att hvad jag under min lefnad mödosamt förvärft, ſkall efter min död lättſinnigt förſlösas. Min ſysters barn åro uteſlutna. De hafva ej ſkickat ſig efter min vilja, och jag år öfvertygad att de glåda ſig åt min död. Denna glädje ſkall bli förſtörd för dem."

Alla dessa omſtåndigheter vet jag till ſtörsta delen af Herr Adams egen berättelse. Jag beſökte honom för flere år ſedan, och han öppnade för mig hela ſitt hjerta. Då han kom till denna punkt af ſin berättelse, utropade han: "Jag olycklige! jag trodde

mig, då jag förnamm detta, ſtå vid höjden af min lycka, och det anade mig icke, att ödet lagt för mig en farlig ſnara."

"Mina göromål, fortfor han, nödgade mig omedelbarligen efter detta uppträde, till en liten resa, hvilken jag trodde mig fullborda tidigt nog, för att ännu finna min vän vid lif. Himmelen hade annorlunda beſlutit det. Mina ärender blefvo vidlöftigare än jag kunnat förmoda; han dog, och förſt några månader efter hans död kom jag hem, för att taga mitt arf i beſittning."

"De närmaste anförvandter till min afliden vän voro en ſysterſon och en ſysterdotter, hvilka, jag vet icke hvarigenom, ådragit ſig hans ovilja. Deras lefnadsſätt lårer ej hafva varit det ordentligaste, och de hade i hopp om det rika arfvet efter ſin morbror, påbördat ſig en ſtor ſkuld. De hade, under min frånvaro, låtit öppna testamentet, och då de hörde dess innehåll, hade de utbrustit i de häftigaste förbannelser emot mig. I ſina förhoppningar bedragna, af ſina borgenårer förföljda, ſågo de ſig nödgade att gripa till flykten. Man ſade, de hade tagit vågen till England."

Herr Adams tog nu i beſittning en omåtlig förmögenhet, ſom han genom framgång och flit ännu dageligen förökade. Han gif-

gifte ſig med en ſkön och älſkansvärd fru, ſom inom två år födde honom en ſon och en dotter.

Då var det, ſom han byggde det ſköna och ſmakfulla hus, ſom ni ſå mycket beundrat. Han hade ſett mycket på ſina resor, och ingått vidſträckta bekantskaper med konstnärer och konstkännare. Af dessa begagnade han ſig nu, och ni har ſjelfva ſett, hvilken mängd af de ſköna ſte prydnader han har ſammanbragt. I denna förtjusande boning leſde han de lyckligaste dagar i ſköret af ſin familj och i en angenäm krets af bildade och med qvickhet och ſnille begåfvade vänner, hvilka hans rikedom och de utvalda nöjen i hans hus ſamlade omkring honom.

Herr Adams ſkildrade med de lifligaste färgor för mig den lyckſalighet ſom han då njutit. "Alla mina önskningar voro uppfyllda, ſade han ibland annat, eller hellre, min lycka öfvertråffade allt hvad jag nånſin kunnat inbilla mig. När jag, vid min ſköna och älskvärda hustrus ſida, ſatt på balkongen af mitt hus och gungade mina barn på mina knän, trodde jag mig ſe en verld under mina fötter, och tyckte mig vara dess beherskare. Men den lyckliga lott, ſom var mig tillfallen från himmelen, ha-

de

de från himmelen bortvändt mina blickar, och jag hade förgåtit alla menskliga fördelars ombytlighet. Ack! då först når jag hade förlorat bästa delen af dem, tänkte jag åter på Gud, och mitt sorgfulla hjerta uppsökte honom som jag i mina glådjedagar hade förgåtit. Ni ser mitt lidande, tillade han, och dock är det, som ni ser, blott en ringa del deraf."

Då Herr Adams sade detta, låg han i en liten kammare på sin landtegendom dit ingen solstråle kom, på en säng hvars gardiner blott sällan öppnades. En obotlig gikt hade bemäktigat sig nästan alla hans leder och så starkt angripit hans ögon, att ofta det mattaste ljusken var honom odrägligt. Den minsta rörelse förorsakade honom smärtor. Han emottog sällan besök; och hans syster, som förlorat sin man, var den enda person som han kunde tåla i sin kammare, och som sörjde för hans behof. Hans hus ägde hvarken värdinna eller barn, och der man fordom blott plägade höra glådjens ljud, der hördes nu endast en obotligt sjuk draga ångsligt klagande suckar.

Herr Adams hade just då några dråliga ögonblick. Då han såg, att jag var rörd af hans tillstånd, tryckte han min hand och sade: "Jag vill utgjuta för er hela mitt hjer-

hjerta. Ni deltar i min olyckliga belägenhet, och jag känner mig låttad, når jag kan nedlägga mitt bekymmer i ett medlidande ſköte."

Han ſortfor efter en liten paus: "Sex år hade jag lefvat i min lyckliga belägenhet, då mina handelsårender kallade mig till London, hvarest jag nödgades i flera månader uppehålla mig. Det var ſörſta gången, ſedan mitt giftermål, ſom jag på ſå lång tid ſkilde mig ifrån min familj. Min ſaknad af den var utomordentlig och jag njöt ſöga af den omåtliga ſtadens mångfaldiga nöjen. Ty mitt hjerta var betryckt, och aningen om en ſtor olycka tycktes ligga öfver det."

"En dag gick jag vid Newgate förbi, då man der ſom båſt gjorde anſtalt att upphånga några ſträtröfvare. Jag hade ej minſta lust att dröja vid detta ſkådeſpel; men då jag tillfälligtvis i folkhopen hörde att en af dem var en Tysk, underråttade jag mig likväl närmare derom. Föreſtäll er min beſtörtning, då jag hörde namnet Olivier, den mannens namn, ſom min fordna Herre för min ſkull hade gjort arflös. Jag hoppades dock ännu ett ögonblick, att han torde varit en annan; men då jag riktade mina ögon åt ſchavotten, ſtod på dess trappa

ſam-

ſamma man, i hvars förſtörda miner jag alltför tydligen igenkände de välbekanta anletsdragen."

"Jag blef vid denna förſkräckliga upptäckt likaſom träffad af åskan. Jag ilade hem, utan att veta hvad jag gjorde och hvad ſom gick åt mig. Och knappt hade jag ifrån den förſta ſkakningen någorlunda hämtat mig, då jag erhöll ett bref ifrån min hustru, deri hon ſkref till mig, att vår dotter låg ſjuk i ſkarlakansfeber; och att äfven på gossen de förſta ſymptomerna af denna ſjukdom viſte ſig. Hon bad mig vara lugn och hoppas det bäſta."

"Denna underråttelſe ſkulle i alla omſtåndigheter hafva förſkräckt mig; men i detta ögonblick nedſlog den mig alldeles. Jag hade ej det minſta hopp, att ſe mina barn räddade; och ſammanband faran, i hvilken de befunno ſig, i en bedröfvande förening med Oliviers olyckliga öde. Hvad jag ännu icke hade vågat att tydligen tänka, ſtod i detta faſeliga ögonblick tydligt för min ſjäl. Jag ſade till mig ſjelf: Du är orſaken till Oliviers gårningar och död. Du åger den förmögenhet ſom tillhörde honom: du åger den, emedan du med intet ord lagt dig ut för honom, och icke ſökt att förſona hans morbror med honom. Nu,

då

då denne olycklige, som förtviflan dref ur sitt fädernesland, nu, då han uppbär straffet för en förbrytelse, hvartill hans nödställda belägenhet tvungit honom, lider du i ångslan för dina barn en dubbel död, och pliktar för den förglöshet hvarmed du har betraktat den arflösgjordas olycka."

"Jag hade ej mer något roligt ögonblick i England; jag skulle nödvändigt hem, och lyckligtvis fanns der ett skepp som just nu var färdigt att afsegla. Min oro ledsagade mig under öfverfarten, och alltid stod mina barns bild för mina ögon. Ack! jag skulle ej återse dem! Medan jag dref omkring uppå hafvet, sofvo mitt hjertas älsklingar i jordens sköte."

"Knapt hade jag kommit i land, innan jag skyndade till mitt landthus. Det blef natt förrån jag framkom, och jag såg långt ifrån en del af huset starkt illumineradt; i de mörka rummen rördes ibland ett ljusken ån hit ån dit. Min oro var obeskriflig, och ehuru hastigt jag åkte tycktes dock för mig vagnen stå stilla. Åndteligen ankommo vi. Jag ilade uppför trappan; ingen mötte mig. Jag uppryckte dörren till den illuminerade salen och såg — min hustru i likkistan."

Herr

Herr Adams afbröt vid dessa ord, hopknäppte händerna och syntes förlorad i erinringen af sin smärta. Sedan fortfor han:

"Jag vill ej beskrifva för er mina känslor. Min smärta var oändelig. Sanslös hade jag nedfallit vid likkistan hvari min älskade maka låg med en leende min. En hetsig feber angrep mig, jag yrade flere dagar, och läkarne öfvergåfvo mig. Men ack! jag hade ej ännu tömt mina plågors kalk, och återvände emot förmodan till lifvet."

"Ifrån denna tid syntes mig mitt hus, som förut varit glädjens och förnöjsamhetens boning, liksom en öppen graf, som hade uppslukat mitt hjertas älsklingar. Hvar jag gick, hvart jag vände mina ögon, såg jag intet annat än spår af bortflydda nöjen, efter hvilka jag förgåfves bortsände mina tårar och suckar. Men också njutningen af en melankolisk sorgsenhet var mig missunnad; ty öfverallt trängde sig Oliviers förskräckande bild ibland de kära skuggorna af mina barn och min älskade hustru. Honom såg jag vakande och sofvande. Huru ofta har jag ej i dödlig ångest uppfarit ur min sång, då jag såg honom i drömmen, huru han stryptе mina barn, eller störtade dem i lågorna af mitt hus, eller stretade med mig och fordra-

drade ſin förmögenhet, ſom han kallade ſin rättmätiga egendom."

"Dessa drömmar tycktes mig alltid mer och mer vara ſamvetets röst. Mina ägodelar gjorde mig ingen glädje mer, och jag anſåg detta ſom ett bevis att jag med orätta ägde dem. Ack! min vän, fortfor Herr Adams med en ſuck, jag ſkulle ockſå i min olycka ännu varit lycklig, om mitt ſamvete i denna punkt frikſagt mig. Jag kunde väl icke förebrå mig, att på ett orättvist ſätt genom ſmicker och ſvekfulla tillſtällningar hafva tillockat mig testamentet af min principal; ifrån en ſådan nedrig brottslighet var jag fullkomligen fri. Men hade jag väl gjort något det minsta förſök att mildra det hårda beslut, enligt hvilket han gjorde ſina närmaste anförvandter arflösa? Ack ty värr! det hade jag icke! Detta underlåtande plågade mig nu, och jag tillräknade mig Oliviers gärningar äfvenſom hans död. Det var alldeles förgäfves att jag motſtred denna tanke; den vände alltid tillbaka; och när jag om dagen hade förjagat den, fattade den mig åter ſå mycket häftigare om natten."

"En gång, då jag oroligt ſlängde mig omkring i min ſäng, föll det mig hastigt

in någon ting, hvarpå jag hitintill ännu ej hade tänkt, att Olivier haft en syster och att han bortflyktat tillika med henne. Denna tanke föll mig med ny våldsamhet på hjertat: men äfven så hastigt uppgick derur för mig ett svagt sken af tröst. Gud vare prisad! utropade jag — så kan jag ändå kanske godtgöra en del af min orättvisa! Jag vill rädda henne, hvar hon också må vara!"

"Med dessa ord sprang jag opp och gjorde strax anstalter till afresan. Ingen begrep min afsigt, ty jag hade förtrott mig till ingen, och jag lät verlden tro att min familjes död var den enda orsaken till min bedröfvelse. Jag kom hastigt till London. Med outsägelig möda erhöll jag några efterrättelser om den person jag sökte; men spåren till hennes vistelse voro alldeles utplånade, och det lilla jag erfor var icke gjordt att uppmuntra mig. Utaf det allt blef slutligen sannolikt, att hon farit bort till Amerika. Jag ilade också dit efter henne, men utan framgång. Så förspilldes för mig flera år under fruktlösa efterspaningar, tills jag slutligen återvände hem. De mångfaldiga resorna, farorna som jag utstått, oron som aldrig lämnade mig — allt detta hade utödt mi-

na

na krafter, och jag förſönk ſmåningom till detta hjelplösa tillſtånd, hvari ni nu ſer mig. Min helsa är oåterkalleligen förlorad; mina rikedomar äro mig förhatlige; och alla mina förhoppningar äro ſtällda på döden, ſom ſkall befria mig från mina lidanden och återföra mig i min makas och mina barns armar."

Detta är den ömkansvärda mannens hiſtorie, hvilken genom underlåtande af en enda menniskoälskande handling hade gjort ſig ſå obeſkrifligt olycklig. Blott en mycket ädel man kunde för underlåtande af en ſådan gerning ſå hårdt anklaga ſig ſjelf och känna deröfver en ſå långvarig ånger. Sedan han på det bedröfligaste ſätt tillbragt många år, dog hans ſyster, hvars närvaro och omſorger mildrat hans lidanden; och denna nya olycka påſkyndade hans död. Då han kände dess annalkande, tackade han Gud, att han ville befria honom från detta tillſtånd. Ty hans lidanden hade längst för detta ſkiljt honom från verlden, och han längtade efter himlen och hvilan i grafven.

På ſådant ſätt kan den trånga och mörka grafven blifva menniskan kärare än det praktfullaſte palats.

Så litet kan beſittningen af yttre ägodelar göra oss lyckliga, om den ej är förenad med ägandet af det högsta goda, den invärtes freden, enigheten med oss ſjelfva och ett rent ſamvetes vittnesbörd.

Ur Allvins Dagbok.

Allvin och Theodor hade, på ſin fars inrådan, antagit den vanan, att uppſkrifva allt märkvärdigt de ſågo och hörde. Härigenom vunno de en dubbel fördel; först att de blefvo upmärksammare på det ſom föregick omkring dem; för det andra att de fastare inpreglade det hos ſig och kunde när ſom helſt upprepa det. Jag vill här meddela några ſtällen ur Allvins dagbok.

Den - - October. "För ſista gången detta år, har jag beſökt vår trägård: ty i morgon fara vi tillbaka till ſtaden. Jag har tagit afſked af den, afſked af alla blomstren ſom hösten lämnat öfriga. Det tycktes mig, likſom de alla ſkulle talt till mig, och alla förſtått mig. Jag tackade dem, att de hade blomstrat ſå ſkönt, och önskade dem en ſen död, och nästkommande år en glad uppſtåndelsehögtid. O,

att

att dock vintren redan vore förbi och våren med ſina ſköna glädande blomster återvände! Men tålamod! ockſå vintren har ſköna dagar, och min far ſäger: man kan göra hvarje dag angenäm, om man endast är rätt ädel och god."

* * *

Den - - November. Min födelsedag! Min gode fader var ganska rörd då jag denna morgon kom till honom. Han flöt mig i ſina armar och ſade: "Då du i dag för tretton år ſen blef hämtad till mig ſom ett nyfödt barn, tog jag dig rörd på mina armar och bad Gud i mitt hjerta, att han ville göra dig till en god och lycklig medlem i den verld, ſom du nu hade inträdt uti. Jag hoppas att Gud har hört min bön. Du har ofta gjort mig glädje. Fortfar på denna väg; blif god; gör det ſom är rätt; emotſtå dina begär; derigenom ſkall du blifva förnöjd och lycklig."

Vid deſſa ord tryckte han mig till ſitt bröſt. Jag föll honom om halſen, gret, och tackade honom för all ſin godhet och kärlek. När jag ſedan åter var allena på min kammare, erinrade jag mig allt det goda jag hade att tacka min far före. Mitt hjerta var fullt af goda föreſatser.

Måtte de dock alldrig vika ur mitt minne! Måtte dock min vilja alltid vara ſtark nog att redligen bringa dem i fullbordan!

Jag vill ännu en gång upprepa allt hos mig; i dag och i morgon och hvar dag. Hvarje morgon vill jag erinra mig mina föreſatser, och hvarje afton vill jag med dem jemföra mina förehafvanden om dagen. Huru glad ſkall jag då vara om min räkning ſlår in; om aftonen ej behöfver blygas för morgondagen!

Likaſå ſkall jag ſtrida emot böjelsen till förſtröelser ſom gör mig ſå mycket ondt; jag ſkall blifva uppmärksammare på mina göromål och icke mer uppſkjuta något. Uppſkåf, ſäger min far, är en tidtjuf. Träget arbete, ſade han en annan gång, gör gladt hjerta. Jag till och med har mången gång erfarit det.

Jag ſkall lefva fogligare och förlikligare med min bror. Jag älskar honom outſägeligen, och likväl har ofta en liten tvist kunnat blifva ſå alfvarsam oss emellan. Har jag äfven icke blifvit missnöjd med min far ſjelf, då han befallt mig något, ſom jag ockſå utom hans befallning bort göra af känsla för min pligt. Alldrig

drig ſkall jag mera blifva det — nej alldrig ſkall det mera ſke!

Ockſå emot andra menniskor vill jag vara mera förekommande och mera tjenſtaktig. Att göra andra förnöjelse, ſäger min far, är den ſtörſta glädje.

Jag vill icke ſätta min lycka i några önskningars tillfredsſtällelse, ſom ſå hastigt uppſtiga i hjertat och hafva ſå liten varaktighet. Har jag icke redan ofta erfarit, att ting, efter hvilka jag mycket längtat, blifvit mig likgiltiga ſå ſnart jag kommit till ägande af dem. Derpå vill jag alltid tänka, då ett hastigt begär anfaller mig. Det gifves, ſäger min far, blott en önſkan, vid hvilken vi böre ſäſta vår lyckſalighet: önskan att alltid bli bättre.

Jag vill ofta tänka på Gud och på min mor, ſom är hos Gud och väntar ſina barn till ſig. Jag vill tänka på min fars kärlek, ſom ſörjer öfver hvarje af mina fel och gläder ſig öfver allt godt ſom han finner hos mig. Jag vill tänka på alla de goda och ſtora menniskor, om hvilka min far berättat för mig, och ſom derigenom förtjent namn af ſtora, att de beherſkat ſig ſjelfva.

* *

Min far ſade i dag: ett gladt anſigte är ett lättköpt medel att göra andra menniskor förnöjda. Den vänlighet hvarmed man ger en allmosa, är af ſtörre värde än ſjelfva allmosan. Ty den ſenare hjelper den fattiga endast ett ögonblick i ſin nöd; den förra bibehåller ſig länge i hans minne. Det beviſer att man ſkänker med välvilja, icke med förakt, icke för att blott bli fri ifrån honom. Ett tjenstehjon gör för ett vänligt ansigte ſkull tusende gånger mer, än för all lön. Menniskan allena kan ſe glad ut; derföre förenar ock en glad blick menniskorna med hvarandra.

* *

Den * * Mars. I dag är vår moders dödsdag. Min far berättade mycket om henne och om de ſista ögonblicken af hennes lefnad. Hon dog leende och gråtande tillika. Ack! hvarföre har du ſå tidigt ſkiljt dig från dina barn, du goda och fromma mor! Huru ſkulle vi icke älska dig, om du ännu vore hos oss; huru ville vi ej gläda dig genom lydnad och flit! Men du hvilar i de ſaligas lugna boning, dit våra händer icke kunna nå, och ſer ned på oss och fröjdar dig i ditt moderliga hjerta, när vi göra det ſom godt är.

All-

Alldrig, alldrig vill jag förgäta, att du på din dödsfäng tagit mig i dina armar och bedt Gud, att göra mig till en god menniska, eller om det ej kunde ſke, då låta mig tidigt dö. Se, jag lofvar dig, att få lefva, ſom jag hvarje ögonblick borde dö. Jag vill bevara mitt hjerta rent, på det jag alldrig må behöfva frukta döden; och att jag, då han kallar mig bort, måtte våga komma till dig och ſäga: Här, o! moder, är din Allvin! Din bön har blifvit hörd.

* *

Den - - Maji. Vi tillbragte ſtörſta delen af denna ſköna vårdag i trägården. Vår far var ganska tillfredsſtälld med oss, och hans tillfredsſtällelse ökade vår.

Han ſade ibland annat: den ſom går en törnros förbi, gläder ſig öfver dess ſkönhet och välluft. Ännu mera gläder oss anblicken af en god menniska. Rosen blomstrar ut och lämnar inga ſpår efter ſig qvar; men goda menniskors handlingar fortfara att verka på kommande tider, och åtankan af dem gläder oss och är oss lärorik ännu länge efter deras död.

Sedan ſade han åter: lefva är en konst, ſom icke hvar och en förſtår. Man kan blifva åttatio år gammal, utan att egen-

teligen hafva lefvat. Ty menniskan bör lefva annorlunda än plantan och djuret. En romersk ſtatsman, ſom tillbragt ſtörſta delen af ſin lefnad i krig, begaf ſig i ſin ålderdom på landet, hvarest han tillbragte nio år i ensamhet under ſtilla betraktelser och välgörande gerningar. Då han dog, befallte han att man ſkulle ſkrifva på hans graf, att han hade lefvat i nio år. Eftertänken meningen af dessa ord, och ni ſkolen förſtå, hvad jag menar med konsten at lefva.

Gubben.

En dag blefvo fadren och hans barn under en ſpatsergång öfverraskade af ett åskväder. De ilade till en nära belägen by och vände in till det första hus, hvars dörr de ſågo öppen. På golfvet inom detſamma ſatt en gammal man emellan tre barn, hvilka, äfvenſom han, voro ſyſſelſatta att fläta ſmå korgar af mångfärgadt vide.

De helsade på det lilla fälskapet och bådo om tillſtånd att här få öfvervara åskvädret. "Af hjertat gerna," ſade den gamle, och bad dem ſätta ſig på en bänk. "Gud ſkickar åskvädret i en lycklig ſtund,

fort-

fortfor han. Jorden törstade efter regn. Vi lära få en god skörd och ett förträffligt fruktår."

Herr O... *) frågade honom om han ägde åker och trägårdar.

"Videbusken är min åker, svarade den gamle, och hela fältet min trägård. Jag har ingen ting i verlden, som jag kunde kalla mitt, utom kanske dessa barn, som mina döttrar åt mig lämnat efter sig."

Herr O... frågade vidare, om han alltid hade idkat det handtverk, som han nu, tillika med dessa barn, idkade.

Den gamle sade nej dertill. "Först sedan mina gamla armar ej mer kunna föra spaden, har jag återtagit det. Som barn har jag lärt konsten af min far, som också öfvade den sen han hade blifvit grå och kraftlös. Denna arm har i fordna tider fört sabeln; nu tröttas den redan af det lätta arbetet."

"Ni har då varit soldat, goda ålderman?" sade Herr O...

"Och husar till på köpet, inföll den förra. Hela sjuåriga kriget har jag varit med, och det under den tappra Zieten.

*) Så nämner författaren här och i det följande fadren till Allvin och Theodor.

Zieten. Det var en man det! Han älskade oss ſom ſina barn!

Den gamle lade vid deſſa ord arbetet ned framför ſig, knäppte ihop händerna och fortfor:

"Hvad det menskliga hjertat dock är för ett beſynnerligt ting. Man önskar och vet icke hvad man vill. Man borde blott öfverlemna allt åt himmelen och följa deſs ſkickelſe. Men menniskan vill i all ting hafva ſin egen vilja, och äfven det kan man ej tillräkna henne ſom någon ting verkeligen ondt."

"Ser ni, kära Herre! jag lefde här ſom en ung gosse förnöjd och glad. Väl hade jag ingen ting; men det felade mig ockſå icke något, ty jag hade friska armar och en god förtjenſt. Då förekom det mig på en gång, likſom allt varit mig för trångt. Jag ville ſe verlden, och litet förſöka mig, ſom många andra. Min mor ville ej låta mig fara åſtad; men min far var af annat tankeſätt och berömde mitt mod. Då gick jag bort med tvenne andra och tog krigstjenſt. De båda återſågo ej ſin hembygd; den ena föll vid min ſida, den andra har dödt i fångenſkap. Mig allena har ſvärdet förſkonat."

"Hvad

"Hvad har jag icke allt upplefvat på de ſju blodiga åren! huru många faror, huru många förſkräckliga händelſer! Och dock tänker jag icke ogerna derpå. Menniskan vänjer ſig vid allt, ockſå det, hvarföre hon i förſtone ryste. Men Gud vare tack! jag har alltid handlat ſom en ärlig ſoldat, och ej utgjutit något blod, der det ej var nödvändigt. Huru ſkulle jag ock eljest ſitta ſå lugn här ibland barnen?"

"Då kriget var ſlutat, tog jag mitt afſked. Jag hade väl ej ihoplagt något, ſåſom många af mina kamrater, hvilka togo hvad de kunde åtkomma, plundrade fattiga fångar och oſkyldiga bönder. Det har jag alldrig kunnat. Jag gick ſå fattig ur tjensten ſom jag inkommit, men jag önskade mig nu ur den vilda lefnaden till min hembygd tillbaka, der jag ville ſöka mig en braf hustru och ſluta mitt lif."

"Med ſå gladt hjerta ſom jag fordom vandrat ut i vida verlden, äfven ſå glad och förnöjd vände jag nu tillbaka till vår lilla by. Jag hade öfverlefvat mycket och ſett ſtora ſtäder: och likväl förekom mig nu ingen ort ſkönare än den, der jag var ſödd. Här gifte jag mig med en fattig

tig men god flicka, med hvilken jag i tjugu år lefde förnöjd och lycklig. Hon har för mig gått till evigheten, och mina tvenne döttrar hafva efterföljdt henne. Ockſå ſkall väl jag nu ſnart följa dem, och faſt det icke går mig illa i verlden, ſå är jag dock hvarje ögonblick färdig att dö. Ty den ſom fört ett gladt hjerta hos ſig igenom verlden, tar ockſå ett gladt hjerta med ſig ur verlden."

Herr O... frågade ännu efter ett och annat: ſedan ſade han: "Ni ſade, gode man, ni hade ingen ting eget i verlden. Har ni alldrig haft en egendom? alldrig längtat att få en?"

"Längtat? ack jo! ſvarade den gamle; men det har alldrig velat lyckas mig. Hvad jag förtjenade, var ſällan mer än nödtorften fordrade; och när jag hade beſpart något, fann jag alltid folk, ſom nödigare behöfde det än jag. Nu är jag gammal blefven, och har varit vid gladt mod min hela lefnad igenom, men många ſom ägde hus och åkrar och allt, voro det icke. De ſom äga mycket på jorden, hålla ſig ockſå faſt vid jorden, och bli ſällan rätt glada. Det ſer man väl när det kommer an på att dö. Deras hjerta hänger vid det jordiska, och de ſkul-

le

le ej gerna vilja höra Guds ſtämma ſom bortkallar dem. När jag betänker detta, är jag rätt glad, att jag intet har ſom håller mig vid jorden. När de hafva lagt mig i grafven, ſkall jag ej mera behöfva något hus, och ingen hunger och törst ſkall plåga mig, och Han för hvars ögon jag då ſtår, ſkall ej förſkjuta mig, för det att jag är fattig. Naken kom jag till verlden; naken ſkall jag åter utgå. Gud ſer till hjertat, är ett gammalt ordſpråk, ſom innebär mycket."

"Det är ſällſynt, ſade Herr O..., att gammalt folk ſå litet frukta för döden. Lifvet blir dem vanligtvis kärare, ju längre det varar; och de frukta alltid, att den lilla resten deraf alltför ſnart måtte gå till ända."

"Äfven är lifvet mig kärt, ſade gubben. Hvarföre ſkulle jag icke gerna lefva? det har ändå alltid gått mig väl. När min Maria dog, det är ſant, då ville jag väl ockſå dö. Jag bad Gud om döden, men Han beviljade mig ej denna önskan, utan ſkickade mig tröst. Sedan har jag funnit mig vid allt ſom kommer ifrån Gud. Herren har gifvit det, tänker jag, Herren har tagit det. Är icke allt hans goda, och en välgerning af honom? Ger

icke

icke äfven Han oss döden ſå väl ſom lifvet? Och visst är döden en ſkön gåfva, då han för oss till Gud i himlen. När jag derföre tänker på döden, upphöjer ſig min ſjäl till Gud, och jag uppoffrar honom gerna alla önskningar, ſom kunde fästa mitt hjerta qvar vid lifvet."

Innerligt rörda hörde barnen hvad den gamla mannen ſålunda talte med en munterhet, ſom uttryckte ſjälens rena känsla. Åskvädret hade emedlertid gått öfver, och man tänkte på hemgången. Alla tryckte den gamla i handen och ſade honom och hans barnabarn ett hjertligt farväl. Regnet hade uppfriskat jorden, och allt framlyste med en lifligare grönska och ſkönhet. Den blå himmeln blickade genom de ſkingrade molnen, den nedgående ſolen utgöt breda ſtrålar öfver den befruktade jorden, och foglarna ſjöngo ſin aftonſång. Några ſvalor ſtröko fram längsåt jorden och jagade efter rof: myggorna dansade i aftonljuset; öfverallt tycktes ett muntert och gladt lif fira dagens ſlut och förbereda nattens lugn.

Mer än en gång beſökte barnen den goda gubben, och alldrig kommo de tillbaka, utan att prisa honom lycklig och önska ſig en ålderdom lik hans. Nästa ſom-

ſommar funno de honom ej mer. Då vårens förſta ſtrålar framſtucko och håckarna började grönska, kände han en afton en ovanlig trötthet; han lade ſig ned, ſomnade in, ſlog, emot morgonen, ån en gång opp ſina ögon, och tillſlöt dem ſedan för evigt.

Väl den ſom ſå dör.

Skördefesten.

I granskapet af det landtſtälle ſom Herr O... med ſina barn plågade bebo om ſommarn, låg en liten by hvars invånare utmärkte ſig genom välmåga, goda ſeder och grannſämja. Öfverheten i landet hade här föga att göra. Blott ſällan uppkom en tvist, och når det ſkedde, gjorde hvar och en ſig möda att förlika de oeniga. Alla underſtödde hvarandra inbördes, ſå att om en genom vidriga händelser råkade i obeſtånd, hulpo de andra honom genom verksamt underſtöd åter upp: på ſådant ſätt fanns i hela byn ingen utfattig. Derföre ſåg man här öfver allt nöjda anſigten. Och ſåſom de ſins emellan lefde ſom medlemmar af en ſlägt, ſå voro de ockſå vänliga, förekommande och tjenſtfärdiga emot främmande.

För dessa goda egenskaper hade de i synnerhet att tacka tvenne vårdiga lärare som efter hvarandra hade förvaltat predikoembetet i denna församling. Den första hade funnit dem i ett högst obildadt tillstånd. Deras flesta medlemmar hade genom spel och dryckenskap förslöst sin egendom; och lättja, trägirighet och tiggeri hade hos dem blifvit hemseder. Begynnelsen af hans embetes förvaltning var derföre allt för bedröfvande; men han afstod derföre ej ifrån det beslut, hvarmed han tillträdt embetet, att använda alla krafter till sin församlings bästa, och att ibland dem utbreda kärleken till Gud och det goda. Småningom lyckades det honom genom sin redlighet att hos de bättre i byn vinna förtroende, att genom sin oegennytta vinna allas aktning, och att hjelpa några ur trångande nöd i sina husliga angelägenheter. Han hade den glädjen, att några af de oordentligaste bättrade sig; andra, hvilka tycktes vara ohjelpliga, dogo bort; och då den under Prestens ögon bildade ungdomen uppväxte, renade sig församlingen allt mer från sina fordna laster. Det som denna redliga man hade börjat med så stor ifver, fortsatte hans son, som ärfde sin fars dygder och embete; och den fordom så illa beryktade församlingen blef genom sina goda

pre-

predikanters välgörande inflytelse ett mönſter af goda ſeder för hela den omliggande orten.

Då Herr O... en ſöndag kom med ſina barn i granskapet af byn, ſågo de på ängen ett lifligt vimlande af menniſkor. Män, qvinnor och barn ſyntes inbegrepna i ett gladt göromål. Några bundo kransar af ax; andra blomsterflåtor af bläklint och ängsneglikor; andra lindade prydliga band omkring hvita ſtånger. De hade förſamlat ſig här för att göra ett högtidligt intåg till kyrkan der ſkördefesten ſkulle firas. Tåget blef med tysthet och lätthet i ordning ſtäldt. De yngsta gjorde början, och buro de bandbeprydda kransarna högt uti luften. Dem följde ſkördrarne och ſkördarinnorna par om par, med ſkåror och lior, hvilka äfvenledes voro med band utſmyckade. Under det de framtågade ſjöngo de:

Gud oss glädje velat ſkänka;
Skaparn af all ſalighet,
helga vi vår tacksamhet;
o! hvad fröjd att rätt betänka
all hans godhets ymnighet!

Omtänksamt vi ſäden plöjde
ned i jorden, att gro opp;

under årets glada lopp,
Himlens huldhet icke dröjde,
att ge mognad åt vårt hopp!

Af Allfadrens huldhet njuter
menskan hvarje lycklig ſtund,
ſjälens ſtyrka, ſömnens blund;
och Hans milda anda gjuter
glädje öfver dal och lund.

Han, ſom verldar bjudit välfva,
Han, hvars makt ur dundret hörs,
blid i ſommarfläkten rörs,
och i aspens löf, ſom ſkälfva,
och i källans ſus han hörs.

Tacksamt ſkön mot ſolens ſtrålar
öppnar rosen blyg ſin knopp;
dalens djup och kullens topp
ſända, ifrån blomstrens ſkålar,
Honom välluktsångor opp.

Sällhetsgifvarn i det höga
prisa fälten mognande;
Honom ſjunga foglarne! — —
Skönt ſom morgonſolens öga,
barnens oſkuldsblickar le!

Oss den gode fadren gifvit
allt hvad jordens ſköte bär:

rena hjertans glädje är
ſanna tecknet, att han blifvit
tackad, ſom han det begär.

Under denna ſång kom tåget till kyrkan, hvilken var beprydd med gröna qvistar. Det emottogs af en högtidlig musik. Skördrarne omringade altaret på den ena ſidan, ſkördarinnorna på den andra, och lade deruppå några kransar. Allt gick för ſig med ſtillhet och andakt. Gudstjensten tog derpå ſin begynnelse.

Af den vördnadsvärda prestens predikan upptecknade Allvin och Theodor i ſina dagböcker följande ſtällen:

Han ſade i början af predikan: "Vi fira, mina älskade vänner, i dag en ſkön högtid, en tackſägelse-högtid till Honom, ifrån hvilken alla goda gåfvor komma till oss, en glädjens högtid öfver erhållna ſkänker."

"I ſen era visthus fyllda och kunnen vänta vintren med tillfredsſtällda hjertan. Dervid tänken I, derom är jag säker, med hjertelig kärlek på Honom, ſom gaf oss regn och ſolſken, att ſåden kunde uppgå och bära frukter. Jag vet, att hvar och en af er tackar Honom, icke blott med munnen, utan af allt hjerta, för det Han uppfyllt era önskningar, förſkingrat era bekym-

mer. Ty då ni ſtrödde ſåden i jorden, tänkten I: ſkall den ock uppgå? och ſedan den lofvande hade uppgått, och den tåta halmen gick i vågor på åkern och axen ifylldes, då tänkten I åter: ſkall Gud ockſå bevara den växande ſåden för ovåder och hagel? Nå ſen I, Han har bevarat den; Han har gifvit er hvad ni behöfde. Herrens namn vare lofvadt!"

"När Guds godhet gifver er hvad I behöfven, ſå vill han afhålla er ifrån att förga och att ſåga: Hvad ſkole vi åta? hvad ſkole vi dricka? Ty ſådana bekymmer plåga menniskans hjerta, och draga det bort ifrån Gud och det goda, hvarpå allena det dock bör vara riktadt. Njuten derföre med glad förnöjsamhet hvad Gud eder förlånt. Efterſträfven icke mycket; ty de ſom vilja blifva rika, råka i frestelse. Varen tillfreds med det ſom I hafven. Förnöjsamhet är mer än rikedom. Alla jordens ſkatter kunna icke låtta ett betungadt ſamvete eller göra ett nedſlaget hjerta gladt. Att vara tillfredsſtälld och förnöjd är den ſköna-ſte tackſägelſe ſom man kan hembåra Gud. Ty den ſom är förnöjd, är glad och prisar Gud och ingår efter döden i hans eviga rike."

Ytterligare ſade han: "I hafven dubbel orſak, att glåda er öfver er lycka, när I tän-

I tånken på de fattiga, ſom endaſt med tårar kunna påminna ſig denna högtid, men icke fira den. Ty ack! på många trakter af vårt fädernesland hafva de gyllene axen icke prydt åkern. Håstens hof har nedtrampat brodden och krigarns ſvärd har nedſlagit halmen förrån den kunde bära frukter. Vetesåkern har blifvit en likgård, och hvarest fordom lågo kårſvar, framſticka nu de ſlagnas ben utur jorden. Byar och ſtäder ligga nerbrända i aſka, och deras fordna invånare irra ſkingrade omkring och tigga ſitt bröd: de, ſom fordom åfven firade ſkördefester, och voro glada ſom vi. Ett ſådant ondt hafven I ej erfarit! Gud vare derföre prisad! Men tånken på deſſa och andra fattiga under er glädje, och delen med dem af ert öfverflöd. Djuret i ſkogen och fogeln på trädet finna öfverallt något ſtälle hvar de kunna uthvila; ty Gud har öfverallt tillredt ett läger och kringdelat föda för dem. Men når den fattiga menniskan förjagas från ſin hembygd, finner hon icke lätteligen en plats der hon tryggt kan hvila ſitt hufvud emot. Bekymret är hennes föda och tårar hennes dryck. Derföre varen barmhertige mot henne och hjelpen henne med förekommande vänlighet. Gud har blott för få dagar ſatt er på denna jorden och beſtämt er till förvaltare af ſina å-

godelar. Varen derföre ej öfverdrifvit ſparſamma med det ſom endast för få dagar är er förlånat; glåden andra dermed, ſå hushållen I ſom goda förvaltare med de jordiska ågodelarna. Ty når en gång den himmelska domarn, för hvilkens domſtol vi alla måſte inſtälla oss, frågar er om ert lefnadsſätt, hvad ſkola de ſvara, ſom blott lefvat för ſig och alldrig bekymrat ſig om ſin nåstas uſelhet?"

Slutligen ſade han: "Gån nu och glåden er öfver den närvarande dagen. Men I ſkolen då rått glåda er öfver den, når I upphöjen ert hjerta till Gud och bemöten andra med kårlek och hjelpsamhet. Hvar och en af er, ockſå den yngſte och friskaſte, bör tånka att han ſtår vid ſin graf, och att jorden, förr ån han tror det, tör taga honom i ſitt ſköte. Såſom hvar och en då ſkulle önska att hafva handlat emot den andra, ſå bör han nu verkeligen handla. Detta ſkall ej ſtöra er i er glådje; och I ſkolen med rent hjerta vandra genom lifvet, tills I genom döden erhållen till lott en ſkörd af oförgångliga nöjen."

Eldsvådan.

I en nåra belågen by utbröt elden. Natten var ſtormig, hvar och en låg i ſin förſta

sta fömn. Derigenom grep lågan hastigt omkring ſig, utan att man kunde göra henne motſtånd. De flesta hus blefvo lagda i aska, och deras olyckliga invånare kunde rådda föga mer än ſitt lif.

Så ſnart det blifvit dag, ilade Herr O... med ſina barn till det afbrända ſtället, för att, ſå mycket hans krafter medgåfvo, biſtå de hjelpbehöfvande. De nalkades det med ſorgsna föreſtållningar. Ett ſvart rökmoln omhöljde platsen, der tillförene ſnygga hus hade ſtått emellan gröna träd. Den kringſpridda, till en del af elden ſkadade, boſkapen irrade bölande omkring på åkrarna. Om hvarandra lågo de räddade husgerådsſakerna, och deras ägare ſutto gråtande derinvid. Flera ſaknade nödiga kläder. Långa rader af glödande och rykande askhögar utmärkte ſtället der vågarne gått, och här och der ſtod ännu en dörr, genom hvilken ingen mera ut- och ingick. På några ſtållen brann det ännu. Dånet af eldſprutorna, arbetarnes rop, qvinnornas och barnens gråt ſkallade omkring hela trakten. En mängd menniskor hade tillupit ifrån de närgränsande orterna. Man utdelade lifsmedel, förſåg de utblottade med kläder och tillbåd dem husrum. Öfverallt gjorde man ſitt till, att afhjelpa nöden. Herr O... upptog

ockſå ett af honom kändt hushåll på ſin egendom. Allvin och Theodor tillegnade ſig barnen och togo dem med ſig; föräldrarne lofvade följa efter, ſå ſnart de undanröjt gruſet från den afbrända platsen.

Ibland dem för hvilka det afbrunnit, utmärkte ſig en, ſom var känd under namn af den *rika Johannes*. Hans hus hade varit det ſkönaste i byn. Han ägde flere ſlags ſilfverarbeten, och ſkönare husgeråd än någon af hans grannar; ty han ſatte åra uti att häri likna ſtadsboerne. Ack! all denna herrlighet, hvaröfver han ſå mycket yfdes och hvilken han ſå ſkrytſamt plägade viſa, hade blifvit ett rof för lågorna. Hans ſmärta var gränslös. Än ſåg han ſtirrande, med öfver hvaran ſlagna armar, lik en förtvifiad, på brandtomten; än lopp han af och till och ropade öfverljudt. Men ingen bekymrade ſig om honom, ingen hade medömkan med honom. Hans högmod hade gjort honom förhatad och hans girighet föraktad. Ty han körde de fattiga med hårdhet ifrån ſin dörr, och det gafs ingen, ſom han med ſin rikedom hade gjort någon hugnad.

Denne mannens beſynnerliga uppförande, hvilken äfven ännu efter denna förluſt förblef den rikaſte man i byn; och de tanke-

keſätt, ſom hans grannar hade yttrat emot honom, gaf föranledning till några ſamtal emellan Herr O... och hans barn.

"Ni har här ett nytt exempel, ſade fadren ibland annat, huru litet rikedomen gör lycklig, om man ej har förſtånd, att kunna umbära den. Den är visst en förmån; men blott då, när den befriar oss från bekymmer, och förſkaffar oss ledighet till ädla och vördiga ſysſelſättningar för vår ſjäl. Men ſå ſnart den ſjelf tilldrar ſig all vår omſorg, ſå ſnart dess vidmakthållande gör oss bekymrade, dess förlust olyckliga — ſå utgör den visst icke mera någon förmån."

"Men huru ſkall man bära ſig åt, ſade Theodor, att icke bedröfvas, när man, ſåſom den rika Johannes, förlorar en ſådan mängd af ſaker ſom äro en kära och dyrbara."

"Man ſkall framför allt, ſvarade fadren, medan man ännu äger dem i fullkomlig ſäkerhet, ofta tänka på möjligheten af deras förlust. Den ſom har lånat något af en annan, kan utan ſorg tillbakalämna det åt ägaren. Men nu är all vår egendom att anſe ſom ett lån, hvilket vi måste återbetala till lyckan, ſå ſnart det faller henne in att återfordra det. Och icke allenaſt vår förmögenhet, äfven vårt lif."

"Men

"Men vore det icke bättre, ſade Allvin, att hafva alldeles ingen ting, än att förlora det man har genom olyckshändelſer?"

"Det har gifvits visa menniſkor, ſvarade fadren, ſom åfven varit af denna tanka. De trodde ſig icke kunna ſäkrare bibehålla ſjälens munterhet oſtörd, än om de gjorde ſig fria från alla behof, ſom icke omedelbarligen fordras till lifvets uppehälle. Frivilligt vände de tillbaka i det tillſtånd, hvarur Vilden träder, når han inhägnar och odlar åt ſig något ſåſom ſin tillhörighet. Fria och förnöjda, bundna vid ingen ort, vandrade de genom verlden; de ſträfvade efter ingen ting utom dygd och ſin ſjäls utbildning, och intet jordiſkt bekymmer hindrade dem i detta ädla bemödande. Andra hafva anſett det för mera vårdigt en förnuftig man, att ej förſmå den njutning, ſom beſittningen af lifvets goda bjuder oss; men de fordrade tillika att man ſkulle äga återhållsamhet och ſtyrka nog, för att hvarje ögonblick kunna umbära denna njutning, och utan ſmärta afſäga ſig den."

"Ni har hört om Diogenes, hvilken de gamla plägade kalla den *visa hunden*. All denne mannens egendom beſtod i en kappa, en ſtaf och en ränſel, i hvilken han bar en tråbågare. Så litet detta var, ſå upptäck-

täckte han dock att han ännu kunde umbära något deraf, och då han en dag såg en herdegosse dricka ur djupa handen, kastade han sin träbägare ifrån sig. Efter alldeles olika grundsatser lefde denna vises samtida, Aristippus. Också denne strårvade efter en fullkomlig frihet från de yttre tingen, men han afsade sig ej deras njutning. Han var ömsevis än rik än fattig, och lefde i fattigdomen ej mindre glad än i rikedomens sköte. Då han en gång, under en resa blef varse, att hans slaf suckade under tyngden af penningarne, som han gifvit honom att bära, befallte han honom kasta sin börda ifrån sig. Han njöt hvad han ägde, och saknade icke det han måste umbära. Af dessa begge män, strårvade den ena som den andra efter en oafbruten sorgfrihet i själen, och det är svårt att säga, hvilken af begge förtjenar mera bifall, och hvilkendera man i synnerhet bör efterfölja. Till äfventyrs beggedera. För att alltid vara lycklig och fri, bör konsten att behöfva litet, förenas med konsten att ej låta beherska sig af yttre ting."

"Mig behagar dock den *visa hunden* mer än den andra," sade Allvin.

"Äfven mig," sade Theodor.

"Der-

"Derôfver förundrar jag mig ej, ſade fadren. Men det torde dock komma en tid, då ni ville tilldömma den andra priset."

"Hvarföre tror du detta?" frågade barnen.

"Ni ſkall vid tilltagande erfarenhet inſe, att menniskornas mångfalldiga förbindelſer ſins emellan ſvårligen tillåta, att öfveralt fullfölja ett ſå enkelt och behoffritt lefnadsſätt. Men ſå länge ni ännu icke deltar i deſſa förbindelſer och förhållanden, gör ni väl i att ſöka likna Diogenes. Ju färre behof, desto mera frihet; ju mera frihet, desto mera munterhet. Ju mindre man för med ſig, dess lättare kommer man fram. Fotgångarn hjelper ſig utan ſvårighet fram på hvilken väg ſom helſt. En krigshär ſom ej för annat med ſig än ſina vapen, är nåſtan alltid ſegerrik; en tungt belaſtad nödgas alltid mera tänka på beſkyddande af ſin tross än på ſegren. Så är det ock med den enſkilta menniskan. Ju mera hon äger, ju mångfalldigare faror är hon blottſtälld för. Ju mera hon behöfver, ju mera nödgas hon tänka på medel att tillfredsſtälla ſina behof; ju flere bekymmer, desto mindre munterhet kan hon hafva."

* *

"Hvarföre hade man ſå litet medlidande

med

med den rika Johannes? Han hade dock förlorat mer än någon annan."

"Utan tvifvel, emedan han var högmodig och girig, svarade Allvin. Jag hörde några bland folket säga: han har förtjent olyckan, han som alldrig gifvit en menniska något."

"Detta är girighetens naturliga straff, fortfor fadren, att hon gör alla menniskor vidriga mot den som beherskas af henne. Den girige tillfluter sitt hjerta också för den känsla, som eljest kan göra alla hjertan för sig tillgängliga, för medlidandet. Den girige älskar ingen annan än sig sjelf; ja ofta plågar han äfven sig sjelf, för att öka de skatter, hvilka han skänkt sin kärlek. En sådan sinnesart är Gud och menniskor förhatlig. Hvad är naturligare än meddelande? och hvar gifves det en skönare väg att öka sin lycksalighet, än då man befordrar andras lycka? Deraf vet den girige alldeles icke. Han är egenkär, hårdhjertad och misstrogen. Dessa egenskaper allägsna alla menniskor."

"Ni har sett huru hjelpsam hvar och en tedde sig vid eldsvådan. Äfven de mest främmande menniskor deltogo i de olyckligas öde, och dessa voro förtroligare än vanligen. Olyckan närmar menniskorna till hvar-

hvarandra. De förnäma och rika känna vid sådana händelser, att de ej äro säkra för dylika olycksfall; denna känsla gör dem ömsintare och bättre. Skulle hvar och en alltid på ett så känbart sätt påminnas att han är menniska, så skulle ingen blifva stolt, öfvermodig och hårdhjertad."

"Huru muntert och glädjefullt skulle lifvet vara, om alla menniskor ansågo hvarandra som bröder; om hvar och en, tillfreds med det honom tilldelas af Guds händer, ej missunnade andra sitt; om en genom meddelande glädde den andra, alla vore öppenhjertiga, ärliga, förtroliga och ädelmodiga. De gamla hafva en dikt, om en tidålder, som de kalla den *gyllene*, då menniskorna kände ingen afund, ingen illvilja och ingen girighet. Då herskade glädjen på jorden, och naturen framböd sina gåfvor i öfverflöd; ty hvar och en var förnöjd med det som det verkeliga behofvet fordrade. Alla menniskor voro rättvisa, men det gafs inga domare och inga straff. Om man ändå kunde än en gång återställa denna tid! Kanske är detta ej möjligt; men det inser ni väl, att hvar och en välsinnad och ädel menniska måste handla så, som om det verkeligen vore möjligt. Hvar och en bör likasom bära bilden af den gyllene verldsål-

dern

dern i ſitt hjerta, och åtminſtone inom ſig ſjelf bjuda till att förverkliga den genom gladlynthet, oegennytta, råttvisa och ädelmod."

Felix.

Felix anſågs redan i ſitt tolfte år för en ganska bildad gosse. Han hade behagligt utſeende och en vacker växt, hvilken han ånuu ſökte höja genom välgjorda kläder; han höll ſig alltid rak, ſtällde fötterna ſom dansmåstaren hade lärt honom, kysste handen på alla fruntimmer, och uppförde ſig öfverallt ſom en vuxen man. Många mödrar föreſtällde honom ſina barn till mönster, och tycktes icke tvifla att af en ſå artig gosse ſkulle blifva en förträffelig man.

Men ju mera Felix växte opp och ju mera man väntade af honom, desto obetydligare blef han. Han blef ſmåningom ſjelf varse, att han öfverträffades af andra barn, ſom voro under honom i ålder, och ſom han fordom föraktat, emedan de voro blott välſinnade, men icke belefvade. Ockſå märkte han ſnart att få menniskor älskade honom, ehuru han var artig mot alla och gjorde ingen för når.

Då han nu ſåg att man ringa ſkattade honom, och ej viste honom någon uppmärksamhet, ehuru mycket han ock trängde ſig fram och ſökte göra ſig betydlig; kände han ſin fåfånga ſårad. Han hade i ſina yngre år ibland lekt med Allvin och Theodor; men ſedermera hade han förſummat deras umgänge, emedan de ej blefvo budna till ſällskaper och ej gjorde några viſiter. Nu hade han ofta hört dem berömmas, och han förnyade den gamla bekantſkapen igen. Han ville ſe hvad berömvärdt det var man fann hos dem, och — kunde ingen ting upptäcka. Deras klädnad var enkel och anſpråkslös, och ſå var åfven deras ſätt att uppföra ſig. De talte öppenhjertigt, men litet och utan prydlighet. Stadens nöjen, öfver hvilkas biviſlande Felix gjorde ſig ſå ſtora tankar, voro dem okända, och de tycktes föga längta efter dem, ty de visste ej annat, än att deſſa nöjen voro beſlämda endast för fullvuxna. För Felix utgjorde allt detta gåtor, ſom han ej kunde upplösa för ſig.

En dag, då hans fåfånga i ett ſällskap hade lidit en liten förödmjukelse, beklagade han ſig öfver ſitt öde och den mindre uppmärksamhet man viste honom; han gaf ſina ſmå vänner att förſtå, att det var honom

nom obegripligt, hvarföre man ſå mycket ålskade och berömde dem, då de dock icke varit med i verlden och verkeligen ägde ringa beleſvenhet. Han bad dem meddela ſig deras hemlighet. "Huru ſkall jag båra mig åt, utlåt han ſig, att göra mig ſå ålskad, och att vinna ſådant bifall? Hvad kan jag mera göra ån nu? Huru bår ni er åt, att hvar och en talar ſå väl om er?"

Barnen visste föga ſvara dertill.

Men Herr O... hade på afſtånd hört detta ſamtal. Han kallade Felix på ſin kammare och talte på följande ſätt till honom:

"Jag har hört dina frågor, kåra Felix. Mina barn kunna ej beſvara dig dem. Men jag kan det, om du vill tro, att jag menar dig väl, då jag ſäger dig några obehagliga ſanningar."

Felix bockade ſig, och förſäkrade, att han ſkulle gerna höra allt.

"Du år en rått artig och väl uppfostrad gosse, fortfor Herr O..., och åtminstone år brist på beleſvenhet icke ſkuld dertill, om du ej år allmänt ållskad. Men tro mig, ditt ſätt att uppföra dig år icke afpassadt efter din ålder. Du tränger dig ibland de åldre, icke för att låra af dem — detta vore ganska berömligt — utan att deltaga i

deras nöjen och att ſtälla dig i bredd med dem. Detta är beſvärande för äldre folk, och de kunna ibland ej undgå, att låta dig känna, att du ej är deras like. Detta lärer utan tvifvel mycket ſära dig, och jag måste högeligen misstaga mig, om dina utlåtelser i dag icke hafva hårrört af en ſådan orſak."

Felix rodnade och ſåg ganska förlägen ut.

"Om du vill undvika ſådana förödmjukelser, om det är din alfvarliga föreſats, att förvärfva ett varaktigt bifall, ſå ſök icke att ſynas mer än du är; men bemöda dig att vara vida mer än du ſynes. Du kan ännu ej göra anſpråk på någon plats ibland män; men om du ſpänner alla dina krafter, att en gång göra dig en ſådan plats värdig, ſå ſkall man ockſå redan gifva dig ſin aktning. Tro bara icke, att upmärkſamheten på ditt yttre är tillräcklig att utverka detta. Det yttre hos dig är braf nog, för att ej på något ſätt vara anſtötande; men det är mycket för litet, om man vill erhålla bifall. Utom inre värde, är det vackra i yttre väsende och klädnad, endast ett tomt ſkal, ſom lofvar något hvad det vid närmare betraktande ej uppfyller. Tänk derföre, om du vill förſkaffa dig ett varaktigt värde, mer på din ſjäls utbildning, än på

din

din kropps förſkönande; men vänta icke, att man ſtrax ſkall beundra och berömma dig. Den ſom i ſina lofvärda bemödanden, ockſå alltid tänker på det beröm ſom han ſkall ſkörda, han har ej fullkomligt alfvare med det goda, och han ſkall ofta finna ſig bedragen i ſin väntan. Du bör fröjda dig vid den ſtilla beſittningen af det goda, ockſå då ingen vet deraf, och dina goda förehafvanden bör du utan ſkrytsamhet ſöka att verkſtälla. Fatta tycke för enſamheten. Här ſkall du finna mer förnöjelse, än vid de glänsande högtidligheter, ſom ej äro för din ålder, och vid hvilka man mera fördrar än värderar dig. Sedan du här aflagt din fåfånga, ſedan du inſamlat nyttiga kunskaper, upplifvat din inbillningskraft och förädlat ditt hjerta, når du hunnit blifva en mognad yngling, vänd då blygſamt tillbaka till verlden, hvilken gerna ſkall mottaga dig och ſkänka dig kärlek och bifall."

Här tystnade Herr O... och en ſtröm af tårar utgöt ſig ur gossens ögon, hvilken här ſåg ſin fåfånga ſå djupt förödmjukad. Förtrytelse och blygſel, de hos honom hittintill herskande böjelserna, och den nya låra ſom här blef för honom predikad, kämpade i hans hjerta. Han visste ej hvart han ſkulle vända ſig. Åndteligen ſegrade dock

känslan af det goda. Han lofvade Herr O... att följa hans förmaningar, och uppfyllde sitt löfte. Han undvek förströelser och trängde sig ej mer i gammalt folks sällskap. Snart vann han hog för vetenskaperna, som han hitintill blott ansett med olust; hans förmögenheter utvicklade sig hastigt till hans egen förundran, och han njöt en inre tillfredsställelse som han tillförene alldeles icke hade känt. Också den sjelföfvervinnelse, som det i början kostade honom, når han förfakade ett nöje hvarvid han vant sig, också den blef för honom en källa till förnöjsamhet. Ofta bad han sedermera, Herr O... om hans råd, och tackade honom alltid hjerteligen, att han utan skonsamhet hade bragt honom ifrån sin förra väg.

Drömmen.

Theodor drömde en gång, att han var död. Det förekom honom liksom han stått vid likkistan, hvari hans döda kropp låg, och han kände en djup sorg öfver att vara skild vid denna sitt lifs följeslagare. Han rörde några gånger vid sig sjelf, och ville äfven röra vid liket, för att öfvertyga sig om sanninnin-

ningen af denna ſkiljsmässa, då han hastigt blef upplyft, och ſväfvade, utan att hafva vingar, öfver jorden. Denna upplyftning var förbunden med en ſå förtjusande känsla, att hans förra bedröfvelse alldeles förſvann. Den tunga massa ſom nu låg för hans fötter, och det lätta eteriska väsende, hvarmed han nu rörde ſig i luften, tycktes ej mer hafva förvandtskap med hvarandra; och når han förr hade ryst vid den tanken att öfvergifva ſin kropp, ſå ryste han nu når han tänkte, att åter blifva fjättrad vid detta grofva olikartade ämne.

På en gång ſåg han ingen ting mer af hela likſtåten, och ſväfvade öfver en trägård, ſom bepryddes af en mängd blomster i de täckaste figurer. Smidiga veka tråd höjde ſig högt uti luften, der de flätade ſina qvistar om hvarandra, och bildade ett tätt löftak, då tillika ett klarare ljus fladdrade om de ſpåda ſtammarna och tycktes genomtränga blad och qvistar. Så ny denna ſyn var, fann Theodor den dock alldeles icke underbar, men det förnöjde honom otroligen, att når han riktade ſina blickar på et blomster, iklädde detta ſig på ögnablicket en himmelsk glans. Dess lukt var förlorad, men i ſtället andades hvarje blad de behagligaste melodiska toner. Tillika ha-

de hans eget jag blifvit åfven så muſikaliskt ſom tingen omkring honom. Hvarje ton talte till hans innersta, och tycktes ſpegla ſig deri och renare och med en klarare glans ſtrålande flyta derur tillbaka.

Harmonien af denna fårgornas musik blef ſtådse ljufvare, tonerna alltid lenare och ſaktare, då ur blommornas kalkar menskligt bildade väſenden framblomstrade. Dessa eteriska bildningar, ſom blott tycktes vara ett nytt ſlags blomster, omgåfvo gossen, utan den minsta förundran och nyfikenhet, ſåſom åfven han betraktat dem ſom någonting bekant. De talte och deras tal var ſång. Ord hörde Theodor ej, och likväl förſtod han talet i ſitt innersta.

Medan han med detta ſällskap ſvåfvade öfver blomstren, förſvann det blå hvalfvet, ſom betäckte jorden, och en oändelig eld af obeſkrifligt behag och renhet öfverlyste dem ifrån alla ſidor. I ſtället för trågården hade ett gränslöst haf utvidgat ſig. I början ſyntes djupet af detta haf mörkt och tomt; men ſmåningom drog natten ſig undan, ſåſom når molnen ſmälta bort omkring ſolen, och en ljusare verld glänsade opp utur djupet. Mera lysande ſtjernor och en klarare måne hade uppgått deri, och logo i hängande trågårdar ſom i vattnets krystall för-

förklarade framlyste. En evig omvexling herskade i denna rörliga verld, som vände sig i harmoniska kretsar och alltid visade nya former och ställningar. Stjernorna tågade emot hvarandra i månfalldiga grupper, som utan förvirring omblandade och skilde sig; och hvar de framtågade, utteknade ljusstrimmor af mångfalldiga färgor deras om hvaran flåtade banor. Under det Theodor betraktade de vandrande bilderna, hånrycktes han af förtjusningen öfver dessa syner, och skred genom de flytande krystallerna sakta ner till stjernorna, och rörde sig med dem, liksom han länge hade tillhört dem. Strömmar af ljus omflöto honom, och regnbogarne som omgåfvo honom, klingade till vid hvarje vidrörande som Æolsharpor. Han samm uppå vålljudets ström, hvari hvarje droppe talte till honom såsom ett lifvadt och vänskapligt väsende.

Men all denna musik tvärtystnade, då ljudet af en menniskosång skallade fjerran ifrån. Det var sången af en likprocession. En likkista bars utaf män, och Theodor blef varse bakom den sin far och sina anhöriga i djup sorgedrägt. En outsägelig smärta fattade honom: han sträckte sina armar efter sin gråtande fader, och denna rörelse väckte honom opp.

En likprocession gick förbi fönstret, hvilken följde en gubbes likkista med sång till grafven, och Theodors dröm hade varit ett ögnablicks syn.

Fiskaregossen.

Vid en liten flod icke långt ifrån deras landtgård funno barnen stundom en gosse, som metade eller lade ryssior. De helsade ofta på honom och frågade honom om konstgrepen i hans näringsfång; och då han alltid svarade med beredvillighet och förstånd, uppkom en slags vänskap dem emellan. De uppsökte den vänliga gossen ofta med flit, och vid de många slags samtal, hvari de inlåto sig med honom, erforo de, att han ifrån en aflägse ort var kommen till den gamla fiskarens hus, för hvars son de hittills alltid hade anseett honom.

De bådo honom berätta sina händelser för dem, och han gjorde det ungefär med följande ord:

"Det var, om jag ej far vill, om sommarn en dag emot aftonen, då jag framför dörren af vårt hus lekte under tråden. Jag hade en mångfärgad korg under armen, deri

deri jag ſamlade allehanda ſtenar, och medan jag endast tänkte hårpå, lårer jag hafva aflägsnat mig något långt ifrån mina äldre ſyskon. Då kom en hop främmande folk till mig, några till häst, andra till fots, hvilka vänligen talte till mig, och lade kirsbär i min korg; och ſedan jag gått ett litet ſtycke med dem, tog en mig på ſin häst och red ſtarkt med mig bort. Detta behagade mig utomordentligen och jag tänkte icke på hem, innan det började bliſva mörkt. Då åskade jag att komma tillbaka till min far, och ſade att jag var trött och ville gå till ſångs. Ryttaren ſvarade, jag borde endast hafva litet tålamod, vi ſkulle väl ſnart komma hem. Så ſor man fram en tid bortåt, tills jag ändteligen gret för trötthets ſkull. Sannolikt ſomnade jag kort derpå in; ty jag vet ej hvad ſom vidare ſkedde."

"Då jag andra morgonen vaknade, låg jag under tråden på jorden. Jag visste ej hvar jag var, och med ſvårighet erinrade jag mig huru jag kommit hit. Då jag ſåg mig helt allena, ropade jag efter min mor med ångslighet, och började ſlutligen att öfverljudt gråta. Vid mitt ſkrik kommo några qvinnor tillöpande, hvilka voro ſå ſvarta och vederſtyggliga, att jag förſkräcktes för dem och gret ännu häftigare än förut.

ut. De ville tilfredsſtälla mig och bjödo åt mig allehanda att åta; men jag ville ingen ting emottaga och ſkrek blott i ett efter min mor. Jag mins ej huru jag ſmåningom gaf mig tillfreds, men det mins jag än, att den ena ville ſlå mig, och den andra höll henne tillbaka och utbrast: rör du ett hår på den vackra ungen, ſkall jag dyrt låta dig betala det! — Denna qvinna blef i framtiden alltid min beſkydderska, och jag höll mig förnämligast till henne och kallade henne mamma. Hon hörde, ſå väl ſom karlarna ſom bortſnappat mig, till ett Zigenareband, med hvilket jag länge tågat omkring. Om ſommarn foro vi på landsvägarna och tiggde i byarna, och qvinnorna ſtälde ſig in hos allmogen genom ſina ſpådomar. Nåtterna tillbragte vi till det mesta i ſkogen der vi lågrade oss omkring en eld, dansade och ſjöngo och förehade flera ſlags tokroligheter. Om vintern ſofvo vi i lador på halm. Så har jag tillbragt flere år ibland detta folk. De lärde mig ſina ſånger och hvarjehanda musik, och de älskade mig mer än de andra gossarne."

"Men huru kunde du ſjunga och vara förnöjd? frågade Allvin. Tänkte du ej på dina föräldrar och deras bedröfvelse?"

"I

"I förstone tänkte jag väl ofta på hem, svarade gossen, men aldrig föll det mig in att mina föräldrar skulle förja öfver min bortkomst. Småningom vande jag mig vid det nya lefnadssättet, och jag var i skogen likſom hemma. Men når vi voro på vägen, såg jag så mångahanda, att det ej föll mig in att tänka på något ſom ej der förekom."

"Men huru kom du ſluteligen bort ifrån detta folk?" frågade Allvin vidare.

"Jag vet icke hvad ſom torde hafva förefallit, fortfor gossen, men då en afton en ſtor del af bandet ſatt omkring elden, kom plötsligen den underråttelse att ſoldater voro i antåg för att uppfånga oss. Vi råkade alla i den ſtörsta beſtörtning; ingen visste hvad ſom borde göras, och innan ännu ett beſlut kunde fattas, hörde vi några ſkott lossas. Nu ilade alla bort till den motſatta ſidan, och åfven jag lopp, af förſkräckelse utom mig, in åt ſkogen. Skotten blefvo nu tåtare, och jag gömde mig ibland buskarne, der jag knapt vågade dra andan. Emot morgonen ſåg jag på ett litet afſtånd några ryttare, af hvilka en och annan förde med ſig fångar, ſom voro mig ganska väl bekanta. Jag darrade obeſkrifligen, ty jag trodde, att man ſkulle mörda

da mig, om jag blefve ſedd. Emot middagen hörde jag intet buller mer, och då jag kände en ſtark hunger, lämnade jag min tillflyktsort, oſåker huru det ſkulle gå med mig. Jag kom till en by, der jag fick några lifsmedel, och då jag redan förut var vand att hela och halfva dagar igenom löpa allena omkring och tigga, fortſatte jag min väg på detta ſätt, och kom ändteligen till min nuvarande fosterfars dörr. Jag hade hela denna dagen ingen ting åtit; regnet hade genomblött mig ända in på kroppen och natten bröt in. Jag klappade derföre på dörren och bad med klagande röst om en bit bröd. Då jag tvenne gånger hade upprepat detta, öppnade den gamla mannen fönstret, och då han ſåg mig i ſå beklagliga omſtändigheter, upplåt han dörren för mig och ſläppte mig in. Här gaf han mig mat och dricka, räckte mig en torr tröja och bad mig ſöka mig en hviloplats på höet. Jag tror att jag alldrig varit ſå glad ſom denna natt, då jag från mitt torra läger hörde regnet ſlå och ſtormen hvina. Morgonen derpå ſtod ſolen ſkön på himmelen, och jag ville gå vidare, ſedan jag tackat min goda vård tusende gånger för ſina välgerningar. Jag hade redan dörren öppnad, då han kallade mig tillbaka och tillſade mig, att jag borde vänta. Der-

på

på beſinnade han ſig en ſtund och ſade: Hör, gosse, om jag visste, att du vore trogen och ärlig, ſå ville jag behålla dig hos mig och gifva dig kläder och föda. Jag lofvade allt och blef qvar. Han har ſedan ſagt mig, att han fattat tycke för mig, emedan jag hade likhet med hans aflednа Gottfried, och då jag ärnat mig ut genom dörren, hade det förekommit honom likſom en röst ropat till honom: Se, här har du din Gottfried tillbaka."

Gossen berättade härpå ännu mycket, huru faderligen hans husbonde hållit honom, huru han ſkickat honom till ſkolan och undervist honom i ſin handtering. Hans tacksamhet yttrade ſig på det naturligaste och hjertligaste ſätt. "Han fick nu lof, ſade han, att göra nåstan allt allena, emedan den gamle mannen blifvit ſå ſvag och kraftlös, att han ſällan kunde lämna rummet. Sålunda kan jag, tillade han, dock i någon mån vedergälla honom det goda han gjort mig."

De bägge barnen berättade denna historie för ſin far hemma, ſom åhörde den med mycken uppmärksamhet. På en af de följande dagarna följde han ſjelf ut med dem, och uppſökte gossen och frågade honom om hans föräldrar och hans födelseort. Men denne visste litet att ſäga derom;

om; dock påminte han ſig att på en ſtor ſträcka utmed hans faders hus flöt en ſtröm, och att fartyg gingo på den ſamma och vinberg lågo i nejden. Herr O... ſlöt häraf att gossen måtte varit hemma ifrån trakten vid Rhen, och då han redan förut hade erinrat ſig att för flere år ſen, en gosse blifvit ſaknad på den orten och hans bortkomst flere gånger genom tidningarna kungjord, beſlöt han att anſtälla vidare efterforskningar. Hans bemödanden lyckades. Gossens föräldrar, ett välmående landsfolk, ſom långeſedan uppgifvit hoppet att återfinna ſitt älskade barn, blefvo underrättade om upptäckten och kommo ſjelfva att afhämta honom. Få dagar för deras ankomst hade fiskarn dött af ålder och kraftlöshet, och hans fosterſon hade tillſlutit hans ögon. Föräldrarnas glädje var obeſkriflig.

Vinteraftonen.

Det var en ſtormig afton. Regnet ſlog häftigt emot fönstret, och månens ſvaga ſtrålar upplyste ſparsamt mellan ſkingrade flygande moln den oblida natten.

Herr O... ſatt med ſina barn i förtroliga ſamtal vid ſpisen. Elden lågade gladt

opp

opp i höjden, och den fladdrande, gnistrande lågan gaf alla ett behagligt skådespel.

Hvar och en gjorde sina anmärkningar. Åndteligen sade Allvin: Hvaraf kan det väl komma, att till och med en så obehaglig dag är oss angenäm? Ty mig tyckes, vi skulle ej sitta så förnöjda vid vår förtroliga spiseld, om icke blåstens och regnets dystra musik åtföljde lågans sprakande.

Theodor tillade härvid: Det är sant, jag är förnöjdare här, än om vi en skön sommarafton suttе under den stora linden och såge hjordarna vända tillbaka hem. Och likväl är en sådan afton, och den vi hafve i dag, icke att jemföras. Visst är sommarn en herrlig tid, men dock fröjda vi oss äfven åt vintrens annalkande, och den första snön är oss alltid en högtid.

Kanske skulle vi till och med blifva ledsna åt den sköna sommarn, om den varade alltid. Vi längte alltid efter någon ting nytt, om det till och med vore mindre skönt.

Emedlertid, föll honom fadren i talet, lärer det dock ännu vara något annat, än vår vidrighet emot det alltid enformiga och böjelsen för ombytlighet, som gör en stormig afton

för oss vid ſpiselden ſå angenäm. Mig tyckes, att den känsla af ſäkerhet, hvarmed vi njuta vårman och elden, och den tanken att ingen ting kan oss här tillfogas af ſtormen och regnet, bidrar ockſå icke litet till vår förnöjelse.

Denna tanke blef vidare betraktad, och Herr O... anmärkte att de vidrigaste och fruktansvärdaste upptråden i naturen kunna blifva för menniskan en källa till förnöjelse.

Det är intet ögnablick, ſade han ibland annat, då vi icke äro omringade af faror. Vi likna alla mer eller mindre en menniska ſom ſofver på en mina. Ty jorden under oss och luften öfver oss är uppfylld med en mängd förderfliga ämnen, ſom hvarje ögnablick kunna förena ſig och förgöra oss.

Ett ögonblicks upphäfvande af elementernas jemnvigt alstrar orkaner, ſkyfall, jordbäfningar; ja det behöfves icke en gång ſå ſtora naturverkningar, för att tillintetgöra oss. En enda gnista ſom upptändes i luften är dertill tillräcklig.

Detta har jag ännu aldrig föreſtällt mig

ſå,

ſå, ſade Theodor. I ſanning, det år förſkräckande.

Efter ſom naturen på detta ſätt ſtändigt hotar menniskan, tillade Allvin, ſkall jag alldrig mera tro, att menniskan år ſkapelsens herre.

Och likväl år hon det, ſvarade Herr O..., och aldrig år hon det mer, ån då hon lugn och utan fruktan tänker på alla dessa faror. År icke äfven en Kung herre öfver ſitt folk, och likväl år detta honom vida öfverlägset i kraft. Och för en god Konung år tanken på denna öfverlägsenhet lika ſå litet fruktansvärd, ſom tanken på naturens ſofvande krafter år det för menniskan. Om ett upproriskt folk fordrade en oråttmåtig handling af ſin regent, ſå ſkulle denne träda för den rasande menigheten och ſäga: Jag ſer att era dolkar åro riktade emot mig; I kunnen taga lifvet af mig, men årelös kunnen I icke göra mig. Om I uppoffren mig för er oråttvisa vilja, ſå ſkall likväl min ſaks råttmåtighet ſegra öfver er, och innan kort ſkolen I blygas öfver er nidingsfulla ſeger! Åfvenſå herskar ock den ådla menniskan öfver naturen. Väl kan naturen göra af med henne, men förnedra henne kan den icke. Ehuru

våldsamt ockſå alla dess krafter må nedkasta henne, ſå ſegrar dock hennes förnämligare del öfver den ſkenbara tillintetgörelsen af hennes väsende, öfver döden.

Detta förhöjda medvetande af en evig och oförſtörbar kraft, är det, ſom gör åſynen af fruktansvärda naturfenomener ſå angenäm för oss, då vi med trygghet kunna njuta den.

Då jag för flere år ſen uppehöll mig i Neapel, hade jag det nöjet att ſe ett utbrott af Vesuvius. Jag begaf mig vid nattens anualkande till hafsſtranden, der en oräknelig mängd menniskor med en rädd väntan afvaktade utgången. Öfver bergets ſpets hängde tjocka moln, utur hvilka oupphörligen förſkräckliga blixtar nedflogo. Lågorna, hvilka ſtego ur vulkanens öppning, färgade himmeln med en dyster rodnad; ett dunder dånade i djupet af berget, och tid efter annan kände man ſvaga jordſtötar. Vi voro alla ſyſſelſatte att åſkåda denna fruktansvärda ſcen, då månen tågade opp öfver hafvet och ſpeglade ſitt ljusa anlete i vågorna. I detta ögonblick förgat jag vulkanens rysliga ſkådeſpel, och med mig vände de flesta ſina blickar uppå nattens ſtilla följeslagare, ſom liknade en ſtor

och

och ädel ſjäl, hvilken i ſitt tysta medvetande firar en ſeger öfver den upprörda naturens förſtörelser och lifvets alla lidanden.

Årsmarknaden.

Herr O... hade med en af ſina ungdomsvänner, hvilken han på många år icke ſett, gjort aftal om en ſammankomst till marknaden i F... Han tog ſina barn med ſig, för att visa dem åt ſin vän, hvilken likaledes ſkulle inträffa der med ſin familj.

Barnen väntade med otålighet på de mångfaldiga märkvärdigheter ſom marknaden ſkulle tillbjuda dem. De hade långeſedan önskat att få beſöka den: nu ſågo de ſig, efter en kort och angenäm resa, vid målet af ſina önskningar. Redan visade ſtaden ſig långtifrån för dem, och mängden af menniskor ſom på alla vägar ſkyndade ſig till den, de långa tågen af förvagnar ſom kommo ifrån olika trakter, och ſlutligen trångseln i ſtadsportarna förkunnade redan den lifliga rörelse, ſom de kunde vänta i det inre af ſtaden.

Samlingen af menniskor och varor öfvertråffade imedlertid till mängd och åtskillighet allt hvad de kunnat föreſtålla ſig. Vådret var förträffeligt, och då Herr O... med ſitt lilla ſälskap allsinga årender hade att uträtta, ſå tillbragte han ſtörſta delen af dagen med att beſe marknadens märkvärdigheter, att uppſöka gamla vänner och ingå nya bekantskaper.

Nåstan vid hvarje ſteg viste ſig något nytt. I långa rader af glänsande hvalf voro de mångfalldigaste varor, ifrån alla trakter af jorden, framſtållda, det dyrbaraste ſå väl ſom det ringaste, och det ena ſom det andra efterſökt och omtyckt. I den beſtållsamma myckenheten af köpare och ſåljare, väcktes ofta deras upmärksamhet af ſpråkens och klädedrägternas mångfaldiga blandning, och ofta ſågo de på en gång Christna, Turkar och Judar ſysſelſatte med en och ſamma handel och förenade i ett förehafvande.

Hoptrångningen af allt det mångfalldiga på ett litet rum, gaf en viss vigtighet till och med åt vanliga händelser. Axeln brister på en lastvagn, håstarne ſkråmas och hvar man tränger ſig mot husen. Några marknadsſtånd kullkastas i denna trångsel; det

det uppkommer en tråta och en ny förvirring. Ficktjufvar begagna ſig af detta ögonblick och bortſnappa ur och näsdukar. En af dem blir upptäckt och fasttagen. Nu ljuder en obehaglig musik utföre gatan, och den åtföljes af björnar och apor, för att genom deras dans och deras ſprång förlusta åſkådarne, hvilka ſnart vända ſig ifrån dem, för att ſkänka ſin uppmärksamhet åt en tropp lindansare, hvilkas antågande förkunnas af en krigsmusik. Sidenfanor ſom flyta vidt uti luften, glänsande med fjädrar beprydda hjelmar ſom upphöja ſig öfver mängden af allt det ôfriga, ſmidiga, välväxta män och qvinnor på prägtiga hästar, draga, för en ſtund, alla blickar till ſig, tills äfven de förſvinna för att lämna rum åt något nytt ſkådeſpel.

Efter tillbakakomsten på landet, var under de första dagarna ännu ofta tal om marknaden. Man upprepade hvad man hade ſett, och åtankan på hvarje märkvärdig ſyn blef alltid med ny förnöjelse upplifvad. Hvar och en ſade, hvad ſom mest hade behagat honom, och hvad han med ſtörſta nöje ännu erinrade ſig.

Den ena nämde ett, den andra annat. Mig, ſade fadren, förnöjer mest den bild

af endrägt ſom hela marknaden föreſtällde för oss.

Huru menar du det? frågade barnen. Det var ju dock ingen brist på kif och trätor.

Det var det visst icke, ſvarade fadren, ty ſådant uteblir ſällan, der många menniskor för ſin vinnings ſkull tillſammankomma. Men enſkilta menniskors ſtridigheter äro obetydliga emot det hela. Ni har ſett, att der voro menniskor ſamlade ifrån alla verldstrakter; de tycktes hafva aflagt alla fördomar, ſom ſkilja ett folkſlag från ett annat; marknaden hade förenat dem alla: de hade blifvit medlemmar af en familj. Detta är den fördel, ſom handeln lemnar. Genom den blir hafvet, ſom tyckes åtſkilja folkſlagen, ett ſällskapsband: den ſammanbinder land med land, folk med folk, och hvad naturen har förlånat blott en eller få orter, blir genom den en hela verlden tillhörig egendom. Så länge ett folk ej drifver någon handel, är det oſällskapligt och anſer en främmande för en fiende. Dess ſeder förblifva obildade och råa, och dess kunskaper inſkränkta och enſidiga. Men har det en gång lärt känna handelns behagligheter, ſå öppnar

den

den förut tillflutna verlden ſig för dess blickar. Vid dess ſtränder bilda ſig hamnar; främlingar inkomma ifrån alla orter; dess ſtäder blifva ſtörre och ſkönare, och gatorna i dem vimla af en otalig myckenhet glada verksamma menniskor. Arbetsamheten och konſtfliten vaknar; landet omkring blir bättre odladt, dess produkter ſorgfälligare använda. Vettgirigheten får en lifligare väckelse, och konsterna och vettenskaperna uppblomstra i bredd med handeln.

Detta allt åro fälskapsböjelsens frukter, och ni ſer hvarföre jag anſer marknaden ſom en ſkön bild af mensklig ſamdrägtighet. Huru många måste ej förena ſig och ſpänna ſina kropps- och ſjälskrafter, för att frambringa den mängd af ting, ſom ni fägo der, och att fullkomna dem! Hvilken myckenhet af händer måste ej fättas i rörelse för att uppfylla ett enda af hvalfven der! Huru många resor företagas, för att anſkaffa de obearbetade rå ämnen; huru många handtverkare och fabrikanter ſammanverka, för att utarbeta dem! I ſanning, endrägten allena kan åſtadkomma ſådana verkningar!

Men ni har anmärkt, huru mången ſtrid egennyttan uppväckte på marknaden emel-

lan enſkilta menniskor. Dylika ſtridigheter uppkomma ofta hela folkſlag emellan, och då förſtörer tvedrågten och kriget innan kort, hvad en ſamdrågtig idoghet på lång tid och med mycken möda hade frambragt. I ſtället för fredliga flottor, ſom tillföra ett land det andras ſkatter, betäckas då hafven af krigsſkepp, ſom ſöka att förſtöra hvarandra, och ofta afhända den oſkyldiga köpmannen ſin egendom. Genom kriget blir handeln förſtörd, och de hamnar och portar tillſlutna ſom eljest ſtått öppna för utlåndningar. Blomſtrande handelsſtäder blifva lemnade till pris för plundring, ſedan de blifvit ſkadade af fiendtliga kulor, och ofta uppbrännas de af de raſerifulla krigarnes lågor. Då ſtå gatorna öde, på hvilka förut glada menniskor vimlat om hvarandra, och der fordom palatser hade ſtått, uppſöka nu ſkogsdjur ſin näring. Så har i gamla verlden Carthago blifvit ett rof för kriget. Denna ſtad öfverträffade i ſtorhet, ſkönhet och rikedom alla gamla verldens ſtäder, dess kolonier voro de talrikaſte, dess handel den mest utbredda. Men ett krigiskt folk förſtörde denna ſtad, och knapt känner man mera ſtället, der den har ſtått, i de ruiner, ibland hvilka nu ett fattigt halfnaket folk bor.

Så-

BIBLIOTHECA NYKY...

Sådan är menskliga sakernas gång. Några bygga, andra förstöra, och hvad menniskors raseri förskonar, blir ett rof för tiden. Denna tanke bör emedlertid icke nedslå oss, eller afhålla oss ifrån att tillvägabringa så mycket godt och skönt, som vi nånsin kunna. Intet jordiskt är beständt för evigheten; men det gagnar och glåder så länge det varar. Och det är vår pligt, att så mycket hos oss står förråka summan af det nyttiga och glådande.

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

AE

~~314. III. 75.~~

~~Sv. barnbitt. 4~~

Ro. Karvatusoppa

KANSALLISKIRJASTO-KANSALLISKOKOELMA

120 101 9035

S